

VERENIGING VOOR
KERKRENTMEESTERLIJK
BEHEER IN DE PKN

22e jaargang

nummer 6

Juli / Augustus 2022

KERKBEHEER

*De kunst van het
samen beleid maken*

Samenwerken werkt

*Joost Schelling
nieuwe directeur VKB*

*Pssst ...
Binnenkort
gaat er iets
veranderen!*

Maak kennis met Appostel

Al uw kerkzaken in één app

Meer weten?

Scan deze QR-code voor de **video!** Ontdek binnen één minuut de mogelijkheden van Appostel

Product van

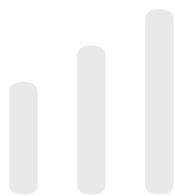

**Doneren,
collecteren,
informereren
en meer!**

**Alleen
beschikbaar
voor PKN-
gemeenten**

appostel

het geluidBuro

de specialist voor de juiste akoestiek in uw kerk

Grote Kerk Wageningen

**VAN
HOOGEVEST
ARCHITECTEN**

Westsingel 9
3811 BA Amersfoort

bureau@vanhoogevest.nl
www.vanhoogevest.nl

KERKBEHEER

INHOUD

Voorzitterskolom Kerkelijk werkers en pioniers	5
Agenda	6
Kalender voor kerkrentmeesters	6
De kunst van het samen beleid maken	7
Grote- of Sint Clemenskerk Steenwijk ondergaat transformatie	10
Ondernemende kerk	12
Samenwerken werkt	14
Actie Kerkbalans 2023	16
Maandelijks cartoon	17
Vraag van de kerkrentmeester Arbeidsconflict met een ZZP'er?	18
Opinie Hardrijders voor de Heer	19
VKB Partner Auréus	20
VKB Partner Kerkomroep.nl	21
Kerkmarkt & Orgelbank	23
Verenigingsnieuws Joost Schelling nieuwe directeur VKB	24
Verenigingsnieuws Stroomlijning dienstverlening	
Team Kerkbalans aan gemeenten	27
Had u hier al aan gedacht? Vallende bomen en takken	29
Actueel Naar aanleiding van de Generale Synode 2 juli 2022	30
Actueel Aanpassing pachtprizen 2022	37
Onderscheidingen van de VKB	42
PKN Onderscheidingen	45
Koninklijke Onderscheidingen	45

Zomer

Voor u ligt het zomernummer van *Kerkbeheer*. Dit nummer heeft niet een overkoepelend thema, zoals u van ons gewend bent. Maar dat wil niet zeggen dat het geen lezenswaardig nummer is.

Het nummer is een mix van allerhande interessante onderwerpen: voor ieder wat wils in een periode van vakantie.

Tegelijk is dit het laatste nummer in de 'oude' VKB-stijl. U zag het al op de omslag: er gaat binnenkort iets veranderen. We gaan nog niet te veel verklappen, maar houd onze kanalen in de gaten.

Eén van de veranderingen dit najaar kunnen we nu al wel bekendmaken. In de persoon van Joost Schelling is een opvolger gevonden voor Jos Aarnoudse, directeur van de VKB. U leest er meer over op pagina 24 van dit nummer.

Rest mij nog om u een hele goede zomer toe te wensen, een periode van rust en bezinning, om in het najaar de schouders er weer onder te kunnen zetten.

Wilnanda Hukom
Eindredacteur

Colofon

Bestuur VKB

Drs. F.H. Buddenberg, Zoetermeer, voorzitter
G. Koffeman, Oudewater, vice-voorzitter
Mr. P. van den Boogaart, secretaris en 2e penningmeester
Drs. H. van der Wal, Heino, 2e secretaris
Drs. H. van der Burg, Westerbroek, penningmeester
Ir. B.P. de Wit RTD, Sprang-Capelle, lid
Ir. G.G. van Dijk, Rotterdam, lid

Ereleden

D.G. Bijl, drs. G. van Soest,
mr. P.A. de Lange en drs. C. de Raadt

Redactie

J.M. Aarnoudse, hoofdredacteur,
W.J. Hukom, eindredacteur, E. van Rijssen,
N.J.M. de Jong en N. Breukhoven

Redactieraad

Mr. P. van den Boogaart, voorzitter,
dr. M. van der Meulen, Y. Teitsma
en M. de Heer

VKB Bureau

Vrieseweg 82,
3311 NX Dordrecht
E-mail: info@kerkrentmeester.nl
Telefoon: 078 - 639 36 66
Website: www.kerkrentmeester.nl

Postadres administratie en redactie

Postbus 176,
3300 AD Dordrecht

Abonnementen

Abonnementsprijs per jaar voor leden
van de VKB: € 32,40 per abonnement.

Abonnementsprijs voor niet-leden:

€ 38,65 per abonnement. Deze prijzen
zijn exclusief 9 procent btw.

ISSN 1568-8712. Abonnementen lopen
van 1 april t/m 31 maart. Opzegging kan
tot uiterlijk 4 weken vóór de afloopta-
tum. Er verschijnen 6 nummers per jaar.

Oplage & druk

5.000 ex. © juli/augustus 2022 - Verloop
drukkerij

Foto omslag

Partnerbijeenkomst in de Sint Jan te
Gouda (beeld: Wilnanda Hukom)

VKB - IN DIENST VAN DE KERK

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de Protestantse Kerk in Nederland (VKB) is op 1 januari 2005 opgericht. De Vereniging is de voortzetting van de Vereniging van Kerkvoogdijen in de Nederlandse Hervormde Kerk (VVK) en het Landelijk Verband van Commissies van Beheer in de Gereformeerde Kerken in Nederland (LVCB).

Leden van de VKB kunnen zijn: gemeenten, welke behoren tot de Protestantse Kerk in Nederland, te weten Protestantse Gemeenten, Hervormde Gemeenten, Gereformeerde Kerken en Evangelisch-Lutherse Gemeenten, of federaties van deze gemeenten.

Deze leden worden in de VKB uitsluitend vertegenwoordigd door het college van kerkrentmeesters. Het ledenbestand van de VKB omvat ruim 93 % van alle bij de Protestantse Kerk aangesloten plaatselijke gemeenten.

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer is een zelfstandige organisatie. Zij werkt wel ten dienste van de Kerk, maar neemt een onafhankelijke positie in ten opzichte van de Protestantse Kerk in Nederland.

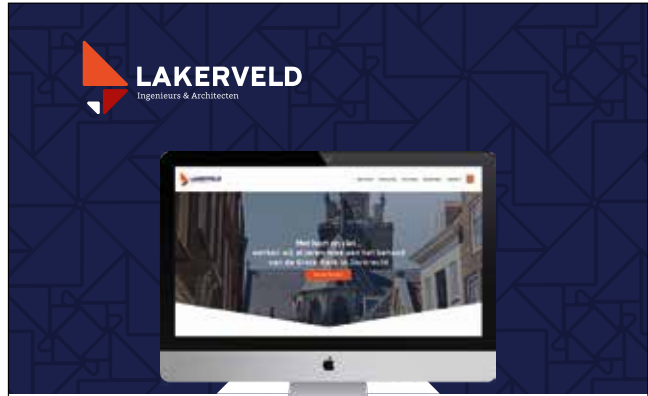
Het doel van de VKB is drieërlei:

- belangenbehartiging voor de leden door deelname aan onderhandelingen over arbeidsvoorwaarden binnen de kerk (voor medewerkers en predikanten), door participatie in organen en organisaties die van belang zijn voor kerkbeheer en door een rol te spelen in de beïnvloeding van ontwikkelingen binnen de kerk, zodat overal waar beleid gemaakt wordt voor of in de kerk het kerkrentmeesterlijk perspectief meespeelt;
- optreden als service instituut door het aanbieden van diensten die aansluiten op de behoeften van de leden;
- optreden als kennisinstituut door middel van deskundigheidsbevordering en het verzamelen, ontsluiten en ter beschikking stellen van informatie die voor colleges van kerkrentmeesters van belang is.

Wij helpen je kerk digitaal samenwerken met Microsoft 365!

fjellet.nl/kb

Nieuwe huisstijl en website voor Lakerveld Ingenieurs & Architecten.

Wij slaan de bladzijde om naar een volgend hoofdstuk! Een nieuwe huisstijl en website maken ons bureau herkenbaar en klaar voor de toekomst. Bekijk welke projecten wij de afgelopen jaren hebben uitgevoerd op onze vernieuwde website.

LAKERVELD-NOORDELOOS.NL

Kerkelijk werkers en pioniers

Vorig jaar tijdens de zomervakantie fietsten mijn vrouw en ik op een zondagochtend door het centrum van Beverwijk en stapten af voor de Sint Agathakerk, een prachtig gerestaureerde rooms-katholieke koepelkerk. De mis was zojuist afgelopen en men zat gezellig bij elkaar koffie te drinken. Ik maakte een praatje met een mevrouw, die betrokken was bij het wel en wee van de kerk. Ik vroeg haar naar de voorganger van die ochtend. Die was direct na het opdragen van de mis vertrokken naar de volgende kerk waar hij ook moest voorgaan. Er klonk spijt door in haar stem. Vliegend van de ene naar de andere kerkelijke gemeente ben je niet in staat om een band op te bouwen met de gemeente.

De PKN is in beweging. Er wordt volop gepionierd. Nieuwe vormen van kerk-zijn ontstaan, die meer toegankelijk zijn voor mensen die niet vertrouwd zijn met geloof en kerk. Vanuit die vernieuwing ontstaan ook vragen over de bestaande kerk en haar voorgangers. Wat betekent dit voor het ambt van predikant? Tegelijk zijn er ook kleine gemeenten in de dorpen, die het hoofd nauwelijks meer boven water houden. Hoe kunnen zij geholpen worden? Wat voor type voorgangers zijn er nodig?

De Synode van de PKN buigt zich al geruime tijd over dit weerbarstige onderwerp. Aanvankelijk werd de discussie nogal gedomineerd door de theologische ambtsvisie over de predikant, die met zijn academische opleiding als enige is geordineerd om het Woord en de sacramenten te bedienen. De consequentie van dit rigide standpunt is dat de PKN op dezelfde manier gaat vastlopen als de rooms-katholieke kerk en dat geen recht kan worden gedaan aan de toenemende diversiteit van kerkplekken in onze kerk.

Gelukkig dat tijdens de Synode begin juli ruimte is gecreëerd voor meer differentiatie en flexibiliteit. En dat is hard nodig voor de kerkelijk werkers en de pioniers werkzaam binnen de PKN. Met name de kerkelijk werkers zijn te beschouwen als de flexibele schil binnen de PKN, die de gaten dichtlopen. Uit een onderzoek naar kerkelijk werkers en predikanten in de kerk bleek dat met name de positie van kerkelijk werkers kwetsbaar is. Dat heeft te maken met hun bevoegdheden en rechtspositie.

Het is eigenlijk een rommeltje waar we ons voor zouden moeten schamen. Er zijn kerkelijk werkers met en zonder preekconsent en met en zonder sacramentsbevoegd-

heid. Voor zover kerkelijk werkers een preekconsent hebben, is dat gekoppeld aan de werkplek en moet dat iedere 4 jaar opnieuw worden aangevraagd. Ook hun rechtspositie laat te wensen over: veel tijdelijke contracten en het ontbreken van goed werkgeverschap bij de kerkenraden. Hierdoor voelen ze zich niet serieus genomen en onvoldoende gewaardeerd. Er is duidelijk behoefte aan een uniforme landelijke regeling voor kerkelijk werkers. Gelukkig dat de Synode nu heeft uitgesproken dat de theologische ambtsvisie hier geen blokkade oproept.

Maar er is ook nog een praktisch probleem. Door de vergrijzing onder predikanten en kerkelijk werkers zullen de komende jaren veel van hen de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en uitstromen. Omdat het aantal (wijk)gemeenten minder snel daalt zullen we de komende jaren waarschijnlijk te maken krijgen met een tekort aan beschikbare beroepskrachten. Ook dit pleit voor meer differentiatie en flexibiliteit.

Mijn hoop is nu gevestigd op de werkgroep beroepsprofielen met als voorzitter Cor de Raadt, mijn voorganger als voorzitter van de VKB. Van deze werkgroep wordt verwacht dat zij de vertaalslag maken naar beroepsprofielen die passend en nodig zijn voor een 'toekomstgerichte kerk' op basis van de uit te voeren taken en de daarvoor benodigde competenties. In het verlengde hiervan wordt dan duidelijk wat dit betekent voor de opleidings-eisen en de rechtspositie. Kortom, er is nog veel werk aan de winkel.

VKB Academy

Achter de schermen wordt al druk gewerkt aan het webinar-aanbod in het najaar.

In de maanden september en oktober staan de volgende webinars al op de agenda:

- 14 september Webinar orgel
- 22 september 3 belangrijke verzekeringen voor kerkelijke gemeenten
- 26 september Goed bestuur in grotere gemeenten juridisch bekeken
- 28 september Beleid en ontwikkeling
- 6 oktober Introductie cursus kerkrentmeester
- 10 oktober Kerkelijk vastgoed: een bijzondere zorg
- 12 oktober Webinar voor gemeenten met wijkgemeenten: 'beheer-perspectieven'
- 19 oktober Kerk en energie

Alle data vindt u in de agenda op onze website (zie: www.kerkrentmeester.nl/agenda/) of bekijk ons cursusaanbod op de pagina van de VKB Academy (zie: www.kerkrentmeester.nl/vkb-academy/). Meld u aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte gehouden te worden van ons cursusaanbod.

KALENDER

Kalender voor kerkrentmeesters

Juli/augustus

- Rappelleren van gemeenteleden die hun toezegging voor de betreffende termijn, indien die verstreken is, nog niet hebben betaald;
- Bespreking meerjaren onderhoudsplan;
- Betaling Maandnota.

September

- Voorgescreven overleg (ord. 11-6-1) met college van diakenen en kerkenraad en andere daarvoor in aanmerking komende organen over de op basis van het beleidsplan op te stellen begroting en de invulling van het collecterooster;
- Bespreking aanpak Actie Kerkbalans 2023;
- Voorbereiding stookseizoen (ketelinstallatie van de centrale verwarming controleren, en dergelijke);
- Publicatie in kerkblad over stand van zaken Actie Kerkbalans 2022, en van de eventueel gehouden extra Actie Kerkbalans;
- Vaststelling van het gemeentelijk beleidsplan;
- Betaling Maandnota.

Handleiding voor kerkrentmeesters

De *Handleiding voor kerkrentmeesters* is hét naslagwerk voor iedereen die in dienst van de kerk bezig is met de facilitaire ondersteuning van het gemeentewerk.

De kosten voor de *Handleiding* zijn € 14,50 (inclusief btw) (VKB-ledenprijs € 13,05)

Folder 'Nalaten'

Veel kerkleden weten misschien niet dat zij (een deel van) hun nalatenschap kunnen bestemmen voor de kerk. Het is zinvol het gesprek daarover met uw kerkleden aan te gaan en hen aan te moedigen uw kerk in hun testament op te nemen.

In deze folder staat de informatie hoe nalatenschappen kunnen worden geregeld. Er is ruimte om uw contactgegevens van een contactpersoon of uw kerk toe te voegen.

U kunt de folder verspreiden door deze aan te bieden tijdens een dienst of gelegenheid. U kunt de folder ook neerleggen op een plaats waar veel mensen passeren, bijvoorbeeld de leestafel.

De voorgedrukte folder 'Nalaten' kost € 0,40 (inclusief btw) per stuk met een minimum hoeveelheid van 100 exemplaren. Voor het indrukken van de folder met eigen tekst kunt u de prijs vooraf opvragen.

De kunst van het samen beleid maken

In gesprek met Jan Hommes, Henk van Dijk en Rik Buddenberg

Tekst Jos Aarnoudse **Beeld** Jos Aarnoudse, Unsplash, iStock

In maart van dit jaar schreef VKB-voorzitter Rik Buddenberg een column in *Kerkbeheer* over de diaconie. Het is altijd link om opmerkingen over het huis van de buurman te maken. We kregen zowel van de classispredikant dominee Jan Hommes, als van de voorzitter van de classis Groningen-Drenthe, de heer Henk van Dijk, een licht verontwaardigde reactie. Tijd om eens met elkaar in gesprek te gaan.

Aparte geledingen binnen een kerkenraad

Onmiskenbaar raakt het werk van diakenen en kerkrentmeesters meer en meer aan elkaar. Sommige diaconieën hebben beheersvragen (vermogensbeheer, onroerend goed) die als twee druppels water lijken op die van kerkrentmeesters. Maar ook bij initiatieven van kerkvernieuwing zie je dat diaconale, pastorale en missionaire aspecten vaak in elkaar overlopen. Dat is ook helemaal niet raar, want het gaat altijd om die éne kerk en die éne gemeenschap, waar zowel diaconaat als pastoraat, catechese als verkondiging, omzien naar elkaar en liturgie aan elkaar verbonden zijn. Althans zo hoort het te zijn.

Maar de realiteit is weerbarstig. Voor je het weet zijn er zogeheten 'geledingen' in de kerkenraad en de gemeente, die een eigen leven leiden. Pastorale ouderlingen met de bezoekvrijwilligers die ergens voor staan, naast bestuurlijke ouderlingen die weer voor iets anders staan. Predikanten en kerkmusici met hun eigen perspectief en dan nog de kerkrentmeesters en diakenen als aparte clubs. En dan heb je nog de groep die met kinderen en jeugd in de weer is, of aparte ouderenwerkers. Voor je het weet is een kerkenraadsvergadering een verzameling van vertegenwoordigers van 'geledingen' die allemaal op hun beurt iets 'aan het moderamen' aan het vertellen zijn over hun eigen rea- ►

Het gesprek tussen Jan Hommes, Henk van Dijk en Rik Buddenberg vond plaats aan de digitale tafel.

liteit. In plaats van werkelijk samen met elkaar in gesprek te zijn en samen beleid te maken of beleid te evalueren voor het welzijn van de (wijk)gemeente in al haar facetten.

Gevalletje 'balk en splinter'?

Het was Rik Buddenberg opgevallen, dat in diverse kerkenraden zoals hij die leerde kennen de inbreng van diakenen minimaal leek. Hij schreef daar wat prikkelende dingen over. Dat schoot in het noorden des lands dus verkeerd. Ik nodigde beide broeders en voorzitter Buddenberg aan de digitale tafel om hier eens over door te praten. Het leek natuurlijk op een georchestreerde actie van beide kerkbestuurders. Immers hoe toevallig is het dat classispredikant en voorzitter uit een zelfde classis reageren? Toch was dat wel het geval. Dat bleek wel uit onze digitale ontmoeting. Hommes en Van Dijk wisten niet van elkaar dat ze hadden gereageerd.

“We zullen echt samen moeten werken om het schip van de kerk en de scheepjes van de gemeenten en kerkplekken op koers te houden voor de tijd die komt.”

Tegelijk werd wel duidelijk dat er een gemeenschappelijke achtergrond was vanwaaruit de reactie voortkwam. Het is namelijk hun beider ervaring dat in hun kerkelijk ressort het eerder omgekeerd is. Namelijk dat de diaconieën daar behoorlijk functioneren en coöpe-

ratief zijn, terwijl juist nogal wat kerkrentmeesters geneigd zijn een eigen koers te varen. Daarbij kwam, zoals dominee Hommes aangaf, dat de toon van de column hem stoorde, alsof de diakenen de sulletjes van de kerkenraad zouden zijn. Dat vond hij tamelijk respectloos. Zowel Van Dijk als Hommes gaven aan, dat de conflicten die zij hebben te beslechten zich vaak afspelen in de relatie tussen kerkrentmeesters en kerkenraden, en nooit met diakenen. Kortom: de boodschap van beide heren aan de voorzitter van de VKB was dan ook: is dit niet een gevalletje 'balk en splinter'?

Ieder bepaald door eigen ervaringen in de kerk

Uiteraard wilde Rik Buddenberg hier wel op reageren. Natuurlijk heeft hij niemand willen wegzetten. En hij realiseert zich dat zijn column vooral tot stand kwam tegen de achtergrond van zijn eigen ervaringen met diaconieën en met de vereniging van diaconieën. En ja, van de twaalf columns die hij tot nu toe schreef waren er elf die gingen over de hand in eigen boezem voor kerkrentmeesters. Terecht leggen de mannen van Groningen-Drenthe de vinger erbij, dat er ook nog heel wat colleges van kerkrentmeesters zijn die zich kunnen verbeteren als het gaat om constructieve samenwerking ten behoeve van toekomstgericht kerk-zijn. Buddenberg snapt vanuit de perceptie van Hommes en Van Dijk beter hun reactie. Hij geeft aan dat de rode draad in zijn columns de noodzaak tot toekomstgericht kerkbeheer is. De zaak van het samen toekomstgericht kerk-zijn is het waard om alle betrokkenen voldoende wakker te schudden. We zullen echt samen moeten werken om het schip van de kerk en de scheepjes van de gemeenten en kerkplekken op koers te houden voor de tijd die komt.

Eensgezindheid groter dan verschillen

In de loop van het gesprek blijkt er een grote vorm van eensgezindheid te bestaan over wat er nodig is in en voor onze gemeenten. Namelijk dat er gezamenlijk beleid gemaakt wordt. Dat klinkt nog erg ambtelijk en bureaucratisch, maar 'beleid maken' wil zeggen: echt in gesprek gaan over de vraag hoe je de nabije toekomst van je kerkgemeenschap ziet. Wat zijn de mogelijkheden? Waar liggen de grenzen? Om samen een weg te bepalen.

“Beleid maken wil zeggen: echt in gesprek gaan over de vraag hoe je de nabije toekomst van je kerkgemeenschap ziet.”

Uiteindelijk komen dan alle ambten samen in een kerkenraad en is die kerkenraad gezamenlijk eindverantwoordelijk voor het geheel. Maar ieder zal vanuit het eigen perspectief aangespoord moeten worden om verbinding te maken met de visie die zo ontstaat.

Rol van geld en middelen

Geld en middelen zijn niet onbelangrijk, maar ook weer niet alles bepalend. Vanuit een sterke visie kan er ook gezocht worden naar nieuw geld en aanvullende middelen. Tegelijk mag dat – ondanks alle geloof en vertrouwen – niet ontaarden in 'luchtfietserij'. De geledingen moeten elkaar dienen. Ook als de één wat meer bestuurskracht in huis heeft dan de ander, gaat het niet aan dat een deel van de kerkenraad wordt overvleugeld. Versterk elkaar dan juist.

Elkaar in positieve zin uitdagen kan goed zijn. Zijn er ook mogelijkheden die anders zijn dan we tot nu toe gewend waren? Dat kan in de richting van de diaconie gaan. Zijn er nieuwe manieren om een diaconale gemeente te zijn, dienstbaar in ons dorp of in onze wijk? Maar het kan ook in de richting van een kerkrentmeesterij gaan. Moeten we anders denken over de werkzaamheid van ons vermogen of kunnen we nog eens fundamenteel de geefcultuur binnen onze gemeente bespreekbaar maken? Of dominees en ouderlingen: kunnen jullie nog eens kijken naar nieuwe missionaire initiatieven, of naar activiteiten voor jongeren en mid-dengroepen in de kerk?

Het gaat erom dat je samen werkt aan een gezamenlijke toekomstvisie, vanuit geloof én met realiteitszin. Dat is van belang voor alle soorten kerkgemeenschappen, groot en klein, van links tot rechts. In het gesprek blijkt wel dat we ervan overtuigd zijn dat er bij elke omvang van kerk-zijn vitale vormen van kerk-zijn gevonden of voortgezet kunnen worden. Je hebt elkaar daarin nodig, zowel in het laten schuren van de verschillende invalshoeken, maar daarna ook weer in het komen tot eensgezindheid over doel en weg.

088 112 99999
WWW.VANRIJNBRENDBEVEILIGING.NL

ONDERHOUD EN LEVERING • Brandblussers • Brandslanghaspels • Keerkleppen • Droge blusleidingen • Verbandtrommels • Nood- en vluchtwegverlichting • Elektrisch gereedschap • AED	OPLEIDINGSCENTRUM • BHV en Ploegleider BHV • EHBO / Kinder EHBO • Reanimatie en AED • Communicatie • Kleine blusmiddelen • Ontruimingsoefening • B-VCA en VOL-VCA • Preventiemedewerker • Heltruck / Code 95	ADVIES EN PROJECTEN • Ontruimingsplannen • Ontruimingsplattegronden • Ontruimingsinstallatie • Risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E)
--	---	---

VAN RIJN
 BRANDBEVEILIGING & V.
 VEILIGHEIDSOPLEIDINGEN & V.

✓ KWALITEIT VOOROP ✓ SERVICEGERICHT ✓ LANDELIJKE DEKKING ✓ VERBLUSSEND GOED

STERK IN MONUMENTAAL RESTAURATIE WERK!

GECERTIFICEERD
 15 JAAR
 VOEGBEDRIJF

Voegbedrijf Heldoorn

Voegbedrijf Heldoorn B.V.
 A Veldoven 19b
 8271 RT IJsselmuiden
 T +31 (0)38 - 3557879
www.voegbedrijfheldoorn.nl

Grote- of Sint Clemenskerk Steenwijk ondergaat transformatie

Een goed voorbeeld van nevenbestemming van een monumentale kerk

Tekst Nico de Jong **Beeld** Wilnanda Hukom

De monumentale Grote- of Clemenskerk in Steenwijk wordt aan de binnenzijde drastisch gewijzigd. De plannen hiervoor liggen al geruime tijd gereed. Zo'n tien jaar geleden zijn de Gereformeerde Kerk en de Hervormde Gemeente te Steenwijk gefuseerd. Na de fusie is besloten dat de Gereformeerde Kerk zou worden gesloten en dat de Grote Kerk als 'eennieuwhuis' haar kerkelijke bestemming voor de Protestantse Gemeente zou behouden. Hierover ging ik in gesprek met Wim Hultink, projectleider namens de Protestantse Gemeente te Steenwijk.

Vergunning

Na de verkoop van het Gereformeerde kerkgebouw en de pastorie zijn de verbouwplannen van de Grote Kerk geconcretiseerd. De kerkelijke gemeente is op een aantal gemeenteveningen over de plannen geïnformeerd en vervolgens is een keuze gemaakt voor een architectenbureau. In de planvorming is duidelijk rekening gehouden dat in de nieuwe bestemming ook plaats zou zijn voor een breder gebruik van het gebouw in Steenwijk en daarom is ook de burgerlijke gemeente bij het project betrokken. Aangezien de kerk een rijksmonument is, was ook een positieve reactie van de welstandscommissie en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) noodzakelijk. Uiteindelijk is in september 2021 de vergunning verleend waarna offertes zijn vergeleken en de aanbesteding heeft plaatsgevonden.

Stichting

Omdat het kerkgebouw nadrukkelijk breder gebruikt zou gaan worden is er vanuit de Protestantse Gemeente besloten om de Stichting Grote Kerk Steenwijk in het leven te roepen. Deze stichting heeft als doelstelling financieren te genereren en allerlei activiteiten in het gebouw te organiseren zoals exposities, optredens, rondleidingen, koor- en muziekkuitvoeringen en lezingen. De Protestantse Gemeente te Steenwijk blijft eigenaar van het ge-

bouw, terwijl de exploitatie door de stichting wordt verzorgd. Inmiddels zijn de werkzaamheden op 19 januari van dit jaar gestart.

Box-in-box

De interne verbouwing bestaat feitelijk uit drie belangrijke onderdelen waarbij sprake is van het zogenaamde box-in-box principe. Het voordeel daarvan is dat de ingrepen in de toekomst zo nodig weer ongedaan gemaakt kunnen worden, omdat ze reversibel zijn. Ten eerste wordt in de noordbeuk een moderne toiletgroep gerealiseerd inclusief een invalidentoilet die aan alle eisen voldoet. Verder wordt in de zuidbeuk een unit gebouwd met vergaderfaciliteiten zowel op de begane grond als op de etage. Deze ruimte biedt plaats aan 6 vergaderruimten die met een schuifwand van elkaar kunnen worden gescheiden. In de unit is ook plaats voor een keuken en een berging. Daarnaast zal het kerkelijk bureau erin worden ondergebracht. Op termijn is het de bedoeling dat alle bijeenkomsten die nu nog in ontmoetingscentrum 'De Klincke' en in pand 'Zoer' worden gehouden in de unit in de kerk gaan plaatsvinden zodat genoemde panden kunnen worden afgestoten. Zeer veel aandacht is er gegeven aan de geluidswerendheid van de 'unit', mede door de gelijktijdigheid van

bijvoorbeeld erediensten met orgel begeleiding (een van Oeckelenorgel) en oppas, kindernevendiensten en jeugdsoos functies gaf dit in het ontwerp speciale eisen. Tenslotte is besloten om de ingang van de kerk te verplaatsen naar het midden van de kerk. Daarvoor zal een nieuwe aanbouw worden gerealiseerd. Hiervoor is vergunning verleend mede op grond van het feit dat in de 16e eeuw op die plaats ook een toegang tot de kerk was. Bij graafwerkzaamheden op deze plek zijn nog resten van de oude fundering teruggevonden.

Financiering

Aanvankelijk leek het mogelijk om voor het project subsidie vanuit de Provincie Overijssel te kunnen ontvangen. Voorwaarde was echter dat alle vergunningen zouden zijn verleend. Op het moment echter dat de vereiste vergunningen binnen waren was de subsidiepot leeg. Tot op heden is nog geen bijdrage van de burgerlijke gemeente ontvangen omdat die geen religieuze doelen subsidieert. Nu probeert de Protestantse Gemeente zelf de financiële middelen binnen te halen, onder andere

door de stichting Fancy Fair, om zo de kosten van in totaal van ruim €1 miljoen te dragen. Met de verkoop van het kerkelijk centrum en het naastgelegen pand zullen ook inkomsten kunnen worden gegeneerd.

Toekomstvisie

Als de ingrijpende verbouwing van haar 'nieuw huis' op termijn gereed is hoopt de Protestantse Gemeente klaar te zijn voor de toekomst. Het gebouw kan dan het 'hart van Steenwijk' zijn, een gebouw voor de gehele gemeenschap gedurende de gehele week.

Ondernemende kerk

Tekst Jos Aarnoudse **Beeld** PR, Wikimedia, PKN Almere

Het zit kennelijk in de lucht. Om na te denken over ondernemend kerk-zijn. Een aanjager is het werk van Samuel Wells in Londen. Hij is predikant in St-Martin-in-the-Fields, een kerk aan het Trafalgar Square. Dat is natuurlijk niet een doorsneekerkerk. Toch zijn de lessen die hij trekt en die hij geeft, mede vanuit de praktijk daar op gedaan, nuttig in andere kerkelijke omstandigheden.

Een toekomst grote dan het verleden

In 2019 las ik zijn boekje *'A Future that's Bigger than the Past. Catalysing Kingdom Communities'*, gebaseerd op de Chalmers lezingen die hij hield. In de redactie van ons magazine *Kerkbeheer* kwam de gedachte op om aandacht te besteden aan Wells' ideeën. Met name het meervoudig gebruik van onze kerkgebouwen is een terugkerend thema op ons VKB-kantoor. Onze synode besprak een eerste versie van het rapport 'Speelruimte gezocht'. Dat gaat over een hedendaagse protestantse visie op het kerkgebouw. Kan een gemeente het zich veroorloven een bedehuis goed onderhouden in stand te houden voor alleen de liturgische eredienst op zondag?

Als het kan is het goed. Vragen naar efficiëntie snap ik wel (wie laat er nu een gebouw 95 % van de tijd onbenut), maar zijn bij een kunstwerk of een herdenkingsmonument ook niet aan de orde. Het feit dat het er staat en dat er af en toe een moment van aandacht bij plaatsvindt, dat is al genoeg reden van bestaan. Zo kun je ook naar een kerkgebouw, een moskee, tempel of een synagoge kijken. Ze wijzen als zodanig al naar een andere dimensie dan 'efficiëntie'.

Maar toch. Misschien is eredienst wel meer dan lofprijzing en prediking. Je kunt de presentie vanuit een gebouw of anderszins wel degelijk uitbreiden. Bij onze redactie was het dus niet ingegeven vanuit geldwerving, maar vanuit creativiteit: welke activiteiten kun je als kerk zelf ontplooiën om je kerkgebouw voller te exploiteren. Dan kom je al gauw bij de ideeën van Samuel Wells terecht.

Pleidooi in Kerkmagazine

In de Kerkbalansperiode schreef een dominee uit Almere daarover ook al een opinieartikel in *Dagblad Trouw*. De kerk moet niet alleen afhankelijk blijven van giften, maar zelf geld gaan verdienen. Haar verhaal (het was ds. Rianne Veenstra uit Almere) werd opgepikt door het kerk-facilitaire tijdschrift *Kerkmagazine*. In het juni-nummer stond een uitgebreid interview met haar. Ook zij verwijst naar Wells.

Uit de titel van Wells boek kun je opmaken dat hij naar de toekomst wil kijken. Zijn boek kwam in 2020 in het Nederlands uit onder de titel: *De toekomst die groter is dan het verleden*. En wij maar denken in Europa, dat de kerk juist in het verleden groter was.

Oude modellen werken niet voldoende

Wells geeft aan dat ook de meeste parochies in Engeland het met levend geld niet zullen redden. Hij

zegt: de meeste gemeenten bestaan inmiddels uit mensen die echt niet meer bij de rijkste klassen van de maatschappij horen. Grote mijnheren en mevrouwen die een hele kerk financieel overeind hielden, is verleden tijd. Hier en daar is er nog het nodige vermogen, maar we zullen anders naar ons functioneren moeten leren kijken. Het wel-doenersmodel is eindig, maar ook het rentmeestersmodel, zelfs uit nostalgie of uit respect voor erfgoed.

Nou ja, als een Engelsman dat al over Engeland zegt, hoe snel gaat het dan niet in ons 'gereformeerde' Nederland. Want als we iets doen, doen we het ook goed, in dit land, denken we. Ook de kerk afschrijven.

Congregationalistisch model

Wells geeft aan: we zijn in een congregationalistische visie terecht gekomen: elke gemeenschap moet eigenlijk zelfvoorzienend zijn in de kosten die zij wil maken voor huisvesting en in professionele pastorale ondersteuning. Daar zitten mooie kanten aan, maar ook schaduwkanten. De grootste giftgevers krijgen vaak de grootste invloed. Dat had je ook bij het weldoenersmodel. Ten tweede wordt de 'verplichte' vrijwillige bijdrage al gauw gezien als een heffing, een belasting, in plaats van als een gift. Ten derde: het blijft vooral gaan over 'geld' in plaats van om mobiliserende activiteiten.

Wells fileert nog eens de vraag die eronder ligt: "Waarom zou ik mijn geld aan de kerk moeten spenderen?" Punt 1: De aanname 'mijn' geld, is die wel zo christelijk? Punt 2: Gaat het om 'spenderen'? Dus om ik bepaal waaraan ik het uitgeef, zodat ook ik medebepalend ben of ik tevreden kan zijn. Of dient het te zijn: offeren, uit handen geven, investeren en dus risico's durven nemen? Punt 3: Dat 'moeten', moet dat nou? Er moet niks, niks wat er echt toe doet is voor geld te koop. Waarom voelt het dan altijd als een verlies en een 'plicht'?

Samuel Wells

De St-Martin-in-the-Fields, een kerkgebouw aan het Trafalgar Square in Londen

Tenslotte, punt 4: Wat is eigenlijk de 'kerk'? Een instituut? Een organisatie die apart bestaat van God of apart van onszelf? Je zegt toch ook niet: "Waarom zou ik geld moeten spenderen aan mijn gezin?" alsof het gaat om een externe uitgave.

Aanvullende concepten nodig

Maar dan nog: ook als we met een bepaalde groep veel meer gemeenschappelijk zouden delen van onze middelen dan nu, om op die manier de kerk met haar missie ter plaatse zichtbaar te laten zijn, dan nog zullen we moeten nadenken over de vraag wat we kunnen doen om meer mensen te bereiken en voor meer mensen van betekenis te zijn. De dingen die we bedenken moeten waarde hebben. Als ze waarde hebben, is het ook niet verkeerd om er een billijke prijs voor te vragen. Zorg dat je naast *congregation*, en *celebration* (vieringen en opvangmogelijkheden in een concrete gemeenschap van mensen) ook iets van *culture* en *commerce* in de aanbieding hebt (4C). Boeken verkopen, een *fair trade* winkel, voorstellingen programmeren, betekenisvolle muziek-evenementen organiseren, ontmoetingsplek (grand café), lezingen, workshops. Ga ermee aan de slag. Haal ook externe ondernemers in huis met betekenisvolle dienstverlening.

Dien daar diverse doelen mee. Natuurlijk instrumenteel: geldwerving. Maar als je het daartoe beperkt, is het te schraal. Realiseer je dat wat je ook doet (ook plat verhuren om aan geld te komen), dit altijd gelinkt wordt aan je identiteit en missie als kerk. Doe er dan meer mee. Bijvoorbeeld door ook 'voorbeeldig' te zijn in je ondernemingen. Door mensen in dienst te nemen die elders moeilijker liggen, dus meer te investeren in personeelsbegeleiding. Door een

groene kerk te zijn. Door eerlijke lonen te betalen. Dat leunt al in de richting van 'sociaal'. Diaconaal werk opnieuw als kerk oppakken waar anderen het laten liggen?

*Dominee
Rianne Veenstra*

Ook in Nederland?!

Je kunt zeggen: een verschil met Nederland is dat al dit soort dingen veelal al door christelijke organisaties gebeurden of door de overheid zijn overgenomen. Maar dat miskent de mogelijkheden en ziet noden over het hoofd, die ontstaan als er in dat weefsel nieuwe gaten vallen. Je moet dan de visie hebben om het professioneel en bedrijfsmatig te durven aanpakken. Terecht zegt Rianne Veenstra in *Kerkmagazine*: "Laat de Protestantse Kerk een afdeling Ondernemen starten, die gemeenten helpt een bedrijfsplan te schrijven en startkapitaal te organiseren." Waarvan acte.

Samenwerken werkt

Tekst Adam van Bergeijk **Beeld** Pixabay

Samenwerken tussen kerkelijke gemeenten kan prima leiden tot samenwerking. Om van samenwerken naar een meer gestolde vorm te komen is er meer nodig dan alleen taken verdelen tussen elkaar. Bij samenwerking komt het erop aan dat je als gemeente naar de toekomst kijkt en je eigen positie kent. In dit artikel wordt ingegaan op de mogelijkheden die er zijn voor samenwerking en er wordt betoogd dat colleges van kerkrentmeesters bij uitstek de initiators zijn van het zoeken naar vormen van samenwerking.

Eigenheid behouden

Om maar met de deur in huis te vallen: het gaat er niet zozeer om dat gemeenten zullen of moeten fuseren. Voor veel gemeenten is dat een brug te ver of eenvoudigweg niet aan de orde. We focussen op vormen van samenwerking waarbij je als gemeente eigen bestuurlijke zelfstandigheid behoudt. Om die vormen verder te onderzoeken, richten we ons op mensen en middelen. Zonder mensen is er geen samenwerking, zelfs geen gemeente. Mensen zijn dus onmisbaar, maar je mag wel eisen stellen aan mensen die verder kunnen kijken dan hun eigen gemeente. En middelen, zo beseffen kerkrentmeesters, zijn even onmisbaar. Welk plan zonder financiële voorzieningen redt het? Om het wat zakelijker uit te drukken: er moet een sluitend businessplan zijn. Laten we beginnen bij het begin: waarom zou je willen samenwerken?

Vertrekken vanuit 'waarom'

De redenen om samen te werken worden meestal niet geboren vanuit een luxe positie waarin er voldoende mensen, middelen en gebouwen zijn. Integendeel, vaak is er op een van deze drie een ervaren tekort. Met minder dan 7 ambtsdragers kun je niet toe, maar ook is er een aantal

vrijwilligers nodig om de taken te verrichten. Financiële middelen zijn nodig om het pastoraat te bekostigen en ja, ook moet er fysieke ruimte zijn voor de vierende gemeente. Als er tekorten zijn op het gebied van mensen, middelen en gebouwen, dan wordt het tijd dat kerkrentmeesters in overleg gaan met hun kerkenraad. Nuttige vragen zijn hierbij: schalen we activiteiten af of zoeken we naar mogelijke vormen van samenwerking? De verleiding is groot om dan al naar het 'wat' te gaan. Zoals de opmerking: in de buurgemeente zijn er ook vacatures in de kerkenraad. Hoe terecht de opmerking ook, het smooit de dialoog over de wijze waarop je gemeente wil zijn.

Verder naar 'hoe'

Tussen een visie en de uitvoering ligt de vraag op welke wijze de visie concreet gestalte kan krijgen. Die visie is het product van het gesprek in de kerkenraad waarbij de kerkrentmeesters hun eigen rol hebben vervuld. Soms komt het initiatief vanuit het college van kerkrentmeesters omdat zij het zijn die inzicht hebben in allerlei gegevens van de gemeente, zoals leeftijdsopbouw, geefgedrag, kosten en inkomsten. Zodra de visie of het verlangen geformuleerd is, bij voorkeur eenduidig, ge-

dragen en op kort en bondige wijze op papier gezet, kan de stap worden gezet naar het zoeken naar manieren om de wensen te verwezenlijken.

Onmiskenbare rol van mensen

Uiteraard start een goed plan bij een idee. Dus, bij iemand die betrokken is en anderen weet mee te nemen in een verhaal. De uitdaging is gelegen in het uithoudingsvermogen van andere betrokkenen. Cultuur of *couleur locale* is misschien wel het belangrijkste om rekening mee te houden. Wat in de ene gemeente kan, kan in de andere gemeente niet. Daarom is een kerkrentmeesterlijke samenwerking het eerste dat, qua levensvatbaarheid, succesvol kan zijn. Op materieel gebied is het gemakkelijker om samen te werken, dan op het niveau van liturgie of pastoraat. Denk bijvoorbeeld aan de uitwisseling van een kascontrolecommissie. Neem eens contact op met je buurgemeente en maak gebruik van elkaars deskundigen. Als kerkrentmeesters van verschillende gemeente elkaar ergens kunnen vinden, is het wel op het terrein van kerkrentmeesterlijk beheer. De vraagstukken en uitdagingen verschillen in de kern vaak niet veel van elkaar en het delen van ervaringen over en weer kan verrijkend zijn. Bovendien, als er naar achtergrond van cijfers wordt gevraagd, komt er snel een inhoudelijk gesprek op gang. Als je met elkaar in gesprek gaat, kan er bekeken worden welke talenten er zijn in de buurgemeente. Zo kunnen er allerlei taken in gezamenlijkheid worden gedaan zonder dat er bestuurlijke zelfstandigheid wordt opgeofferd. Immers, je blijft als kerkenraad of college van kerkrentmeester verantwoordelijk voor de uitvoering van de kerkrentmeesterlijke taken in de eigen gemeente. Een praktisch voorbeeld hierbij: vrijwilliger uit gemeente X (een deskundige op gebied van monumentale kerken) kijkt mee naar de meerjarenonderhoudsplaning in gemeente Y en vanuit de laatste gemeente helpt een gemeentelid die accountant is, mee met het opstellen van de jaarrekening in gemeente X.

Beschikbare middelen

Voor mensen die de samenwerking zoeken zijn er veel middelen beschikbaar. Denk aan goede notities van de Protestantse Kerk (zoals 'Speelruimte gezocht', of de themapagina van de PKN 'lichter kerk zijn') of VKB (zoals de veelbezochte kennisbank of de brochure 'Bouwstenen'). Verder moet er rekening worden gehouden met kaders die de kerkorde stelt, maar waarbij veel mogelijk is. In de brochure 'Als de kerk kleiner wordt' (<https://www.classisnoordholland.nl/documenten/Handreiking%20%22Als%20de%20kerk%20kleiner%20wordt...%22.pdf>) zijn de kerkordelijke mogelijkheden op beknopte wijze weergegeven. Als de financiële armslag beperkt is, kan er mogelijk subsidie worden geworven. De Commissie Steunverlening bijvoorbeeld, heeft middelen via de Solidariteitskas beschikbaar om samenwerking tussen gemeenten te stimuleren.

Vanuit de visie op gemeente zijn, kunnen er mensen en middelen worden gezocht die een rol kunnen spelen bij de totstandkoming van de samenwerking tussen gemeenten. Het spreekt voor zich dat er verschillen zijn tussen mensen. Waar de een morgen wil starten, moet de ander het eerst eens even aankijken. Zolang er voor beide typen mensen (en ieder die er tussen past) ruimte is om een bijdrage te leveren, is er per-

spectief. De rol van gelijktijdige informatie en een helder doel kunnen helpen om ook sceptici in beweging te zetten.

En tenslotte naar het 'wat'

Het meest praktische komt in het laatste deel van deze bijdrage aan bod. Ongeduldige lezers die al het voorgaande hebben overgeslagen, missen de visie achter het 'waarom'. Dat kan, zolang er mensen zijn die bij de visie, de richting en de middelen om op de goede route te blijven, betrokken zijn en blijven. Het 'wat' gaat natuurlijk over de zaken die in gezamenlijkheid kunnen worden ondernomen. We noemden eerder al het voorbeeld van de kascontrole (en de boeiende gesprekken die er mogelijk mee gepaard gaan) en er zijn er nog veel meer. Gemeenten kunnen kijken naar hun buurgemeente, maar met behulp van digitale middelen kan er ook worden samengewerkt met gemeenten verder weg. Zou een gemeente die het moeilijk heeft ook kunnen aankloppen bij een gemeente die ruimer zit in de mensen en de middelen? Of, is dat een te hoog verheven ideaal?

Mogelijkheden om samen te werken zijn er op het gebied van mensen, gebouwen, geld en organisatie. Als er bepaald talent wordt gemist in de gemeente, kan er elders worden gezocht naar dit talent. Sommige gemeenten experimenteren hiermee, door hun administratie te laten verzorgen door het kerkelijk bureau van een stad of grotere plaats in de omgeving. Qua gebouwen kan er inspiratie worden gezocht bij gemeenten die bijvoorbeeld succesvol zijn in de exploitatie. Samenwerken op het gebied van financiën lijkt op het eerste gezicht niet voordehandliggend, maar wat wel prima uitwisselbaar is, is de aanpak van geldwerving. Op welke wijze organiseert een andere gemeente geldwerving? Veel kerkrentmeesters zullen hun *do's* en *dont's* met liefde delen. Op het gebied van organisatie tenslotte, kan er worden samengewerkt door goede werkvormen met elkaar te delen, zoals de wijze van vergaderen, van notuleren of bepaalde kennis van de kerkorde. De vraag van de een kan de oplossing zijn van de ander.

De toekomst is ons een zorg

Voor de ene gemeente is de toekomst een zorg vanwege vacatures in de kerkenraad, een andere gemeente ziet met lede ogen de gemiddelde hoge leeftijd of het geringe aantal bezoekers. Voor beide gemeenten geldt dat er mensen nodig zijn met ideeën en mogelijkheden. Ideeën die kunnen worden geput uit allerlei bronnen. De VKB heeft en kent vele bronnen en bij de Dienstenorganisatie van de Protestantse kerk is er veel kennis en informatie beschikbaar. Bij een tekort aan beschikbare mensen zijn er deskundigen beschikbaar, soms tegen betaling, die kunnen meekijken naar mogelijkheden. Want, mogelijkheden zijn er voor iedere gemeente. Het is een kwestie van afwegen en overleggen welke zorg er als eerste moet worden besproken. De toekomst is ons immers een zorg. Een gedeelde toekomst is een gedeelde zorg.

Reageren op dit artikel of goede voorbeelden delen? Mail de auteur via a.vanbergeijk@kerkrentmeester.nl. In het najaar volgt er een webinar over het thema 'samenwerking' waarin geslaagde voorbeelden maar ook valkuilen worden besproken.

Actie Kerkbalans 2023

In 2023, van 14 tot en met 28 januari, zal weer de jaarlijkse Actie Kerkbalans worden gehouden. Het thema is evenals vorig jaar 'Geef vandaag voor de kerk van morgen'. Een aansprekend thema, omdat gemeenteleden graag de kerk aan volgende generaties door willen geven.

Dat bleek ook uit het onderzoek dat ter gelegenheid van Kerkbalans 2022 werd gehouden en tijdens de aftrap van de actie in januari jongstleden werd gepresenteerd. Bisschop De Korte (bisdom 's Hertogenbosch) zei daarover toen: "Christen-zijn doe je nooit alleen, het veronderstelt gemeenschap. Uit het onderzoek komt naar voren dat mensen het belangrijk vinden dat de kerk ook in de toekomst een veilige plek is. Een plek waar je met elkaar geloof deelt en broer- en zusterschap beleeft. Waar geborgenheid heerst. Dat kan alleen met een gezond financieel fundament! Daarom hoop ik dat betrokken christenen hun kerkelijke gemeente of parochie willen steunen, zodat de kerk ook morgen en overmorgen kan functioneren."

Via de webshop op www.kerkbalans.nl kunnen vanaf half september weer actie-materialen worden besteld. Met nieuwe, aansprekende fotografie. Folders met standaardtekst zijn er dit jaar in twee verschillende uitvoeringen, en posters in drie formaten met drie verschillende afbeeldingen. Een nieuw actiemiddel is de zogenaamde deurbanner, een levensgroot affiche waarmee je de deur van de kerk of in een verenigingsgebouw kunt 'behangen'. Van de website zijn ook veel gratis beeldmateriaal en tekstvoorstellen te downloaden. Want, het kan niet genoeg worden benadrukt: hoe mooi de standaardmaterialen ook zijn, een zelfgemaakte folder spreekt meer aan.

Zelfmaakfolders bestelt u voortaan rechtstreeks bij de logistieke partner van de Protestantse Kerk en de VKB, MultiMediaConcepts (MMC). MMC ontwikkelt momenteel een 'tool' waarmee gemeenten gemakkelijk zelf een folder kunnen samenstellen, in de huisstijl van Kerkbalans 2023, maar met volop mogelijkheden om eigen teksten, logo's en afbeeldingen toe te voegen.

Ook dit najaar zullen er weer workshops worden georganiseerd door de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving. Voor veel gemeenten is de uitvoering van Kerkbalans ieder jaar weer een flinke uitdaging. Bovendien lopen de inkomsten van Kerkbalans structureel terug: gemiddeld 1 tot 2 procent per jaar. Maar de afgelopen jaren is geëxperimenteerd met andere vormen van ondersteuning, met positieve resultaten. Kern van deze ondersteuning is dat kerkrentmeesters en de Dienstenorganisatie meer samen aan Kerkbalans gaan werken. Er worden drie brieven per jaar geschreven. Niet alleen de brief voor Kerkbalans, maar ook voor de solidariteitskas en een eindejaarsmailing. Heeft een gemeente alleen maar een brief in januari en/of mei? Geen probleem, dan is een extra geefmoment een makkelijke manier om aan hogere inkomsten te komen! Daarnaast wordt samen met de fondsenwerfers van de Dienstenorganisatie verder gekeken naar andere middelen dan de brief, zoals bijvoorbeeld de inzet van de telefoon. Daarvoor is door de Interkerkelijke Commissie Geldwerving een samenwerkingsverband aangegaan met Christal, een bureau dat veel ervaring heeft met bellen voor kerken en christelijke goede doelen. Alle informatie is te vinden op www.kerkbalans.nl/telefoon/.

Mede gevoed door corona kregen we het afgelopen jaar veel vragen over de mogelijkheden om het Kerkbalans proces te digitaliseren. Daarvoor is nu een complete rubriek 'digitaal' op de website ingericht, met informatie over geldwerving via e-mail, inzet van sociale media, geld geven met apps, en het aanmaken van QR-codes voor donaties. Zie www.kerkbalans.nl/digitaal/.

2023

Actie

Kerkbalans

kerkbalans.nl

**GEEF
VANDAAG
VOOR DE KERK VAN
MORGEN**

*Een nieuw actiemiddel
voor de actie van 2023
is de deurbanner*

OVER SAMENWERKING 'BINNEN' DE KERK GESPROKEN...

Grote Kerk Nijkerk
LED DISPLAYS, KERK-TV EN GELUID
DRAADLOZE BEDIENING VAN GELUID EN KERK-TV

KERKGELUIDSINSTALLATIES | PRESENTATIE/KERKTV
 AKOESTIEK | NETWERK/WIFI | VERLICHTING | DOMOTICA

Zwolle | Ridderkerk | Roermond
www.schaapsound.nl

Arbeidsconflict met een ZZP'er?

Tekst Jos Aarnoudse **Beeld** Pixabay

De kerkelijke regelingen zijn erg terughoudend waar het gaat om het werken met ZZP'ers. Zoals u weet: ZZP staat voor Zelfstandige Zonder Personeel. Het is iemand die alleen werkt en als ondernemer is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel.

Ten aanzien van kerkmusici is het zelfs geboden om hen via een arbeidsovereenkomst te laten werken, dan wel als vrijwilliger. Meer smaken zijn er niet. Als het gaat om kerkelijk werkers, is het niet met zoveel woorden vastgelegd. En hoe zit het met beheerders, kerkbladredacteurs, boekhouders, gastpredikanten?

Ten aanzien van kerkmusici (over het algemeen organisten) is de regel ingevoerd om hen te beschermen. Via een arbeidsovereenkomst is in ieder geval (hoe klein de aanstelling ook is) geregeld dat er sociale premies worden betaald en iets aan pensioenopbouw wordt gedaan. De kerkelijke terughoudendheid op de andere terreinen is door dezelfde sociale overwegingen ingegeven. Gemeenten moeten niet meedoen aan vormen van schijnzelfstandigheid of aan het ontlopen van kosten voor sociale zekerheid.

Maar... het leven ontwikkelt zich. In ZZP-land heeft zich een duidelijke splisting voorgedaan. Met aan de éne kant de quasi-zelfstandigen, gebonden aan één opdrachtgever, zonder zekerheid tegen te lage vergoedingen en met aan de andere kant degenen die als zelfstandig ondernemer hun zaken willen doen met een veelheid aan opdrachtgevers. Zij willen niet anders dan via een opdracht en het vesturen van een nota hun dienstverlening inzetten.

Toch luistert het nauw. Pas kregen wij een casus waar zaken door elkaar liepen. Ook in de taal. Als je een ZZP'er inhuurt (bijvoorbeeld op het gebied van communicatie om je kerkblad, website of app te verzorgen), is dat hetzelfde als een schilder inhuren om het kerkgebouw te laten schilderen. De schilder komt niet bij u in dienst. Nee, hij brengt een offerte uit, waarin de kwaliteit en de omvang van het werk wordt bepaald tegenover de betaling die u verschuldigd zult zijn. Vaak komen er ook nog wat algemene voorwaarden mee, waarin ook het één en ander staat over de beslechting van mogelijke conflicten. Op basis daarvan verstrekt u een opdracht. Als u niet te spreken bent over de kwaliteit van het werk, dan heeft u geen arbeidsconflict, maar een leveringsconflict of een betalingsconflict. Als u tussentijds een contract wilt stoppen, zult u moeten aantonen, dat het werk dat geleverd wordt, ook na diverse waarschuwingen, volstrekt onder de maat

is. Als het juridisch wordt, gaat het dan om een civielrechtelijke conflict en niet om een arbeidsconflict.

Dus termen als 'ontslag', 'leidinggevende', 'functioneringsgesprek', 'ontslagaanvraag' of 'werkgeverszorgplicht' en wat dies meer zij, zijn niet aan de orde. Als u het door elkaar laat lopen, loopt u het risico, dat uw verhouding toch gezien wordt als die met een schijn-zelfstandige, die feitelijk als medewerker fungeert in een gezagsverhouding met u als werkgever. Het is van tweeën één. Maar zorg dan ook dat u het goed op orde hebt. Geen ZZP'er als dat sociaal niet verantwoord is. Dan dus een (tijdelijke) dienstbetrekking. Wel een ZZP'er als dat de eigenlijke manier van werken is van de betreffende dienstverlener. Maar houd het dan zuiver, zowel in de verhoudingen als in de gebruikte taal.

Hardrijders voor de Heer

Tekst Jos Aarnoudse **Beeld** Wikimedia Commons

Van de twaalf en half jaar dat ik werkte als gevangenisdominee verbleef ik er tien in het huis van bewaring voor jongvolwassenen in Scheveningen. Dat was in de tijd dat het begon met mobiele telefoons (1995-2005). Maar de vaste huistelefoon was nog lang niet van het toneel verdwenen. Het leverde nogal eens wat verlegenheid op. "Kan ik je vader even spreken?" En dan zeiden mijn kinderen, niet geheel per ongeluk: "Nee, want die zit in de gevangenis." Was het meestal toch even stil aan de andere kant.

Christian Motorcyclists Association

In die tijd hadden we een afdelingsdirecteur die bewogen was met de jonge gedetineerden (waarbij overigens niks af ging van de rechtmatigheid van correctie). Het betekende dat we ook als pastores aardig de ruimte kregen om van alles te verzinnen om de jongens zicht te bieden op het 'rechte pad'.

Veel ging over 'mannelijkheid' en 'geld'. *Motor gangs* staan nogal eens symbool voor het tegenovergestelde van het 'rechte pad'. Maar er bestaat ook een christelijke motorclub. *Riding for the Son*. Hoe verzin je het. En wij mochten die club een keer een hele middag uitnodigen, inclusief alle imposante motoren op de luchtplaats. Het blijven bijzondere gasten, ook als ze bekeerd zijn, zeg maar. De jongens uit de bajes bleven praten. En luisteren. Daar kon ik als 'betaalde dominee' nooit tegen op. Het ging ook over geld. Hoe ze aan het geld kwamen voor hun dure hobby? En of niet alle geld aan die motor op ging? Er was ook een *chaplain* die een praatje hield. Hij had twee uitgangspunten. Eén: elke euro die niet eerlijk verdiend wordt, willen we niet. Je

houdt alleen je hart zuiver als je twee andere dingen zuiver houdt: je 'mannelijkheid' (hij bracht het iets 'laagdrempeliger') en je portemonnee. En twee: voor elke euro die ik uitgeef aan mijn motor, omdat ik het zo'n mooie hobby vind, geef ik er tenminste ook één aan de kerk of aan het werk voor God. Want aan hobby's en leuke dingen geeft een mens zomaar stapels centjes uit, en dan vindt hij zich al een hele giftgever als er ook nog een tientje (die bestonden toen nog, het ging ook nog over guldens trouwens) naar de kerk of de diaconie gaat. Schande. Dat ben ik nooit vergeten. Je moet het maar eens horen uit de mond van een stoere *christian motorcyclist*.

Wij zullen als kerkmensen van de aankomende tijd, als we net zo toegewijd willen zijn als deze kerels, flink onze geefcultuur-aan-de-kerk onder de loep moeten nemen. Zeker, de kerk draait niet op geld, maar op alle geestelijke gaven die we van Boven ontvangen. Maar als we in Nederland met de mensen die actief blijven een duidelijke boodschap willen blijven vertolken in een grotendeels geseculariseerd land, zullen we al onze creativiteit nodig hebben, maar dan zullen we ook tenminste twee keer zoveel levend geld per lid bij elkaar moeten brengen als we nu doen.

Stelling van de maand

Heeft u een mening, wilt u erop reageren?

Laat het ons weten via: info@kerkrentmeester.nl

De stelling:

'Kerkbreed moeten we in onze kerk binnen tien jaar naar tenminste een verdubbeling van het levend geld per lid (bijvoorbeeld van €150 miljoen over 1,5 miljoen leden naar €200 miljoen over 1,0 miljoen leden.'

► Auréus

Vermogensbeheer in uw gemeente. Waar moet u aan denken?

Tekst & Beeld Auréus

Anno 2022 staan we wereldwijd voor grote beproevingen. Stijgende grondstofprijzen zorgen voor hoge energiekosten, ook in uw kerk. Daarnaast zien we het aantal kerkgangers dalen, waardoor de inkomsten van kerken krimpen. Gelukkig weten we ook: waar zich enerzijds uitdagingen voordoen, ontstaan anderzijds kansen. Bijvoorbeeld op het gebied van vermogensbeheer. Welke mogelijkheden zijn er? Met welke richtlijnen moet u rekening houden en wat zijn de ervaringen van colleges van kerkrentmeesters die onlangs zijn gestart met vermogensbeheer?

Allereerst spreken we met Marco Borghart, *Senior Investment Advisor* bij Auréus Goes. Marco heeft ruim dertig jaar ervaring als vermogensbeheerder en trad met Auréus Groep onlangs toe als officiële partner van de VKB. Marco: "We merken dat veel gemeenten beschikken over stilstaand vermogen, bijvoorbeeld geld dat op spaarrekeningen staat. Dit vermogen staat stil omdat banken geen of nauwelijks rente uitkeren. Beleggen is in deze situatie een uitstekende manier om meer uit dit vermogen te halen."

Passend bij de normen en waarden van uw kerkgemeente

Bij beleggen denken mensen vaak aan effectenbeurzen, gokken en hoge risico's, maar dat beeld is onvolledig. Marco: "De beurs is één van de mogelijkheden. Bij Auréus hebben we diverse beleggingsmogelijkheden verdeeld in vier verschillende benaderingen. Die benaderingen bestaan naast beleggingen op beurzen uit beleggingen in bijvoorbeeld *private equity*, vastgoedprojecten of in duurzame initiatieven. De vier benaderingen van Auréus kennen ieder hun eigen unieke kenmerken, risico's en rendementen. Door deze spreiding in mogelijkheden geven we onze cliënten de kans om te beleggen op een manier die bij hen past. Eén van onze vier benaderingen is de *Social Responsible Impact* (SRI) portefeuille. We zien dat de colleges van kerkrentmeesters die Auréus momenteel adviseert zich vaak het beste voelen bij deze portefeuille, omdat er alleen belegd wordt in bedrijven en projecten die duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen."

Beleggen volgens de juiste richtlijnen

Binnen de Protestantse Kerk zien de Classicale Colleges voor de Behandeling van Beheerszaken (CCBB's) toe op vermogensrechtelijke aangelegenheden van gemeenten, diaconieën, en classicale vergaderingen. We vragen Foort Groenleer, voorzitter van CCBB Delta, welke stappen nodig zijn wanneer u als college van kerkrentmeesters overweegt te starten met vermogensbeheer. Foort: "Allereerst is er toestemming nodig van de kerkenraad. Wanneer deze wordt verleend stelt het college van kerkrentmeesters een beleg-

gingsstatuut op. Hierin staat beschreven op welke manieren het college wil beleggen en om welke bedragen het gaat." Op de website van de Protestantse Kerk staan de richtlijn en kaders beschreven die helpen bij het opstellen van zo'n beleggingsstatuut. In mei 2022 zijn deze documenten geactualiseerd. Foort: "We hebben afgelopen mei zeven modelstatuten gepubliceerd die als voorbeeld dienen. De modellen helpen onder andere bij het vaststellen van het vrij belegbaar vermogen. Het CCBB controleert het beleggingsstatuut en verklaart of het wel of niet voldoet aan de richtlijnen. Bij het CCBB zijn we voorstanders van vermogensbeheer óók wanneer er binnen uw college mensen met een economische of financiële achtergrond zijn aangesloten. In het verleden hebben we het namelijk wel eens mis zien lopen wanneer colleges van kerkrentmeesters in eigen beheer gingen beleggen, met allerlei nare gevolgen van dien. De voorkeur van het CCBB gaat dus uit naar een samenwerking met een professionele vermogensbeheerder."

Maatschappelijk verantwoord en zonder grote risico's

Tot nu toe spraken we over starten met beleggen, maar hoe staat het met kerkrentmeesters die al zijn gestart?

Marco van Dijke, penningmeester van het college van kerkrentmeesters in de gemeente Wemeldinge startte in 2021 met beleggen via Auréus. Marco: "De wens om te starten met vermogensbeheer bestond al enige tijd, dus hebben we een aantal vermogensbeheerders uitgenodigd om een voorstel uit te brengen, specifiek gericht op onze wensen: maatschappelijk verantwoord en zonder grote risico's. Onze keuze viel op Auréus vanwege hun SRI-Impact benadering. We hebben onze gemeenschap vroegtijdig betrokken bij onze plannen en vorig jaar zijn we gestart. Dit heeft inmiddels al mooie resultaten opgeleverd. We hebben continu inzicht in onze portefeuilles en resultaten en ontvangen maandelijkse rapportages. Zo weten we als college en als gemeente precies waar we aan toe zijn."

Beleggen geen populair thema, wel een thema dat deskundige aandacht vraagt

Bart van Dam, voorzitter van het college van kerkrentmeesters in de gemeente Schouwen aan Zee start binnenkort de samenwerking met Auréus. Bart: "Onze kennismaking in Goes verliep prettig en qua aanbod bleek Auréus precies wat we zochten: een middelgrote vermogensbeheerder waar alle ruimte is voor maatwerk. Inmiddels is de intentie uitgesproken om samen verder te gaan en werken we

als college aan ons beleggingsstatuut. Ook in de gemeente Schouwen aan Zee neemt het aantal kerkgangers af en wordt het beheer van onze kerken steeds kostbaarder. Op dit moment hebben we vijf kerken in eigen beheer, waarvan drie rijksmonumenten. We vinden het belangrijk om een goed plan te hebben voor de lange termijn. Hierbij is beleggen geen populair thema, maar wel een thema dat om deskundige aandacht vraagt."

Huidige situatie vraagt om slim vermogensbeheer

Terug naar Marco Borghart van Auréus. "De uitdagingen waar colleges van kerkrentmeesters op dit moment mee te maken hebben vragen om slim vermogensbeheer zodat gemeenten nog jaren kunnen voortbestaan. Als partner van de VKB verkent Auréus ook graag samen met uw college de mogelijkheden. We stellen persoonlijk contact en maatwerk hierbij voorop, en met tien vestigingen verspreid door het hele land is Auréus altijd dichtbij en bereikbaar. Stuur gerust een e-mail naar marco.borghart@areus.eu of bel me op 06-81887005. Ik kijk uit naar onze kennismaking."

► www.areus.eu

► **Kerkomroep.nl** Partner van VKB voor KerkTV!

Tekst & Beeld Kerkomroep.nl

In 2019 heeft Kerkomroep zich mogen voorstellen als partner van VKB voor het streamen van uw kerkdienst, zodat mensen thuis de kerkdienst vanuit hun eigen kerk kunnen volgen.

Wie had kunnen denken dat we hier massaal gebruik van moesten maken. Toch werd dat vanaf maart 2020 werkelijkheid door de pandemie. Daan van Heteren, directeur, vertelt: "Dit betekende een grote toestroom van gebruikers voor aangesloten kerken. Daarnaast zorgde het voor een versnelde invoering van KerkTV: kerken die het binnen de geleerden nog niet eens waren óf er beeld uitgezonden moest worden, hebben dit versneld doorgevoerd."

Cloudplatform voor Kerkomroep: uw data blijft in Nederland

Met de grote toestroom van het aantal gebruikers was een structurele wijziging in het netwerk noodzakelijk. Per juli 2020 is een koppeling gerealiseerd met het CDN-cloudplatform van KPN, hierdoor is het netwerk geschikt voor (zeer) grote aantallen kijkers: meer dan 1000 kijkers tegelijk voor één kerkdienst zijn geen enkel probleem.

Volgens Van Heteren is de keuze voor een Nederlandse partij bewust geweest. "KPN is een Nederlands bedrijf met Nederlandse datacenters én valt onder Nederlandse wetgeving. We gaan uiterst voorzichtig om met data van kerken en willen niet dat data in het buitenland staat." Deze data betreffen de kerkdiensten die via Kerkomroep live worden uitgezonden en opgeslagen.

Sociale media (via Kerkomroep uitzenden): kies bewust

Uitzenden via sociale media zoals YouTube of Facebook is in de afgelopen twee jaar binnen kerken snel geïntroduceerd. Deze keuze werd vaak onder druk van corona gemaakt om belangstellenden en kerkgangers laagdrempelig te kunnen blijven bereiken. Met Kerkomroep is het mogelijk om tegelijkertijd op Kerkomroep.nl – een kerkelijk platform – én via sociale media uit te zenden. ►

"Het is een mooie gedachte om meer mensen te bereiken, dat idee was tenslotte de basis van Kerkomroep!" aldus Daan van Heteren. "We maken het dan ook mogelijk om met de uitzending op Kerkomroep óók naar YouTube en/of Facebook uit te zenden. Wel willen we kerken bewust maken van de keerzijde van sociale media. Denk aan eigendomsrechten, reclame of voorstellen voor filmpjes. Met andere woorden, kies bewust! Een zondagsdienst uitzenden is anders dan een uitvaart waarbij mensen op een kwetsbaar moment in hun leven bij elkaar zijn. Het is goed om te bedenken of je dat op sociale media wilt uitzenden. De uitvaart van jouw dierbare als kijkvoorstel voor een willekeurige YouTube-kijker, het gebeurt."

Aan het gebruik van sociale media zitten zowel voor- als nadelen. Voordelen zijn natuurlijk dat op vrijwel elk apparaat een social media-knop zit en dat er geen abonnementskosten verbonden zijn aan uitzenden. Dit laatste betekent ook meteen een nadeel: inkomsten worden dus gegenereerd door reclame en kerkdienstkijkers kunnen niet-kerkgerelateerde advertenties krijgen.

Een ander nadeel is dat sociale media je op het platform willen houden om (veel) advertenties te kunnen tonen. Zo krijg je natuurlijk voorstellen voor filmpjes die vaak niet kerkgerelateerd zijn. Niet in alle gevallen meteen in de categorie 'zondig' maar toch. "Zo kijk je vaak langer dan wenselijk en dat komt de zondagsrust niet ten goede," aldus Van Heteren.

Misschien wel het belangrijkste nadeel vormen de eigendomsrechten. Als kerk bent u eigenaar van de uitzending via Kerkomroep.nl. Zendt u uit via sociale media dan is uw uitzending óók van de eigenaar van dat platform, Google (eigenaar YouTube) of Meta (eigenaar Facebook). Daan van Heteren geeft aan: "De eigenaar heeft het recht om beelden te gebruiken voor eigen doeleinden. De kans dat het gebeurt schatten mensen in als klein. Het zal je echter maar gebeuren. Protesteren kan, maar de kans op succes is nihil."

De laatste maanden ervaren kerken ook dat er toch enige kennis nodig is voor streamen naar sociale media. Tijdens de pandemie is het streamen opgezet door ICT-ers die snel een oplossing hebben gerealiseerd en/of thuis waren vanwege lockdowns. Nu het normale leven weer is opgestart, hebben zij minder tijd en moeten andere mensen het kunnen overnemen. Een eenvoudigere oplossing is nu weer wenselijk omdat ICT-kennis niet bij alle vrijwilligers aanwezig is.

Kerkomroep als kerkelijk platform combineren met positieve kanten van sociale media

Wil Kerkomroep dan eigenlijk overtuigen om YouTube en Facebook af te schaffen voor streamen? "Zeker niet!" zo zegt Daan van Heteren. "Wij willen kerken juist laten profiteren van de positieve kanten, daarom is er een koppeling gemaakt. Wij vinden het echter ook onze taak om te informeren over zaken die – in die eerste stressvolle coronatijd – ondergeschikt zijn geacht maar nu als onprettig ervaren worden. Een uitzending die op zwart gaat, de kennis die nodig is om een kanaal te beheren en privacy. Vandaar: kies bewust."

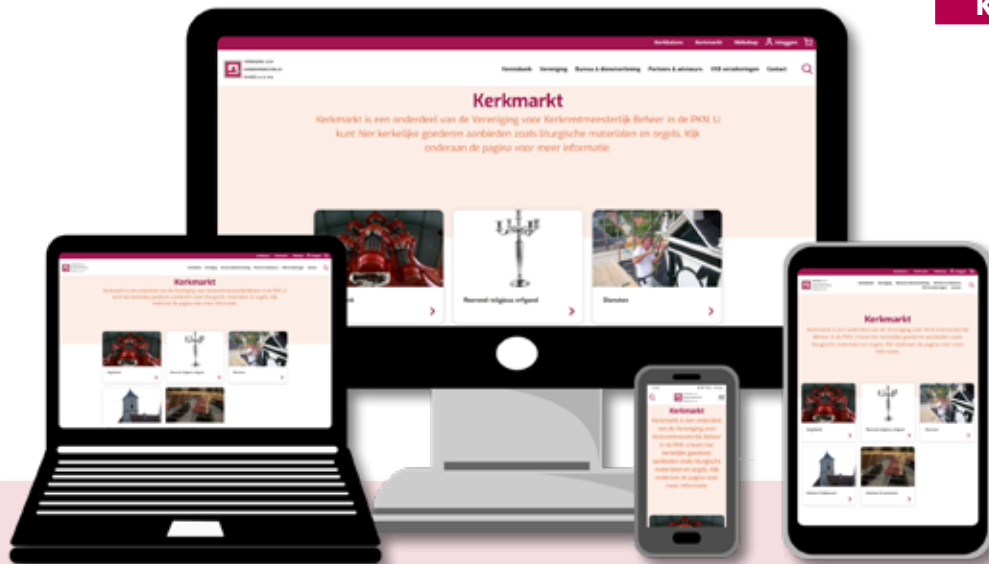
Door Kerkomroep als kerkelijk platform te combineren met sociale media, ben je flexibel. Je kunt desgewenst per dienst kiezen wat je eventueel niet via sociale media wilt uitzenden, een reguliere zondagsdienst is prima, een gemeenteavond of een uitvaart is misschien alleen via Kerkomroep.nl wenselijk.

Bij Kerkomroep is eenvoudige bediening een speerpunt. Ook zonder technische kennis kun je een uitzending verzorgen of bekijken. Zo kun je met één knop de streamer inschakelen voor een stream naar Kerkomroep, YouTube en/of Facebook of alleen naar Kerkomroep.nl. Bij het aanmaken van de koppeling worden eenmalig gegevens ingevoerd, daarna hoeft u er niets meer aan te doen. Geen uitzending op sociale media wenselijk? Dan kunt u vooraf de koppeling uitschakelen.

Natuurlijk gaat Kerkomroep gewoon door met ontwikkelingen om haar oplossingen zo praktisch mogelijk te laten zijn en aan te laten sluiten bij de toepassing binnen de kerken. Wilt u meer weten? Neem contact op!

- 0182 - 750 520
- info@kerkomroep.nl
- www.kerkomroep.nl
- www.sikn.nl

Kerkmarkt

Op Kerkmarkt.nl kunnen kerkelijke gemeenten hun kerkelijke goederen ter verkoop of ter overname aanbieden. Dat kunnen bijvoorbeeld de stoelen zijn die niet meer worden gebruikt of liturgisch meubilair dat bij een kerksluiting vrijkomt. Op deze wijze kunnen kerkelijke goederen weer worden hergebruikt. Deze dienstverlening is voor kerkelijke gemeenten gratis, uitgezonderd de rubriek 'orgelbank'.

De orgelbank

DE ORGELBANK

De orgelbank van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer biedt plaatselijke kerken en gemeenten de mogelijkheid hun pijporgel te koop aan te bieden.

Momenteel zijn er 4 orgels in de orgelbank ingeschreven. Dit betreft instrumenten van de orgelmakers Vierdag (foto), Van Leeuwen, Van Vulpen en Von Beckerath.

De juiste specificaties vindt u in de rubriek orgelbank op onze website www.kerkmarkt.nl.

Voor vragen over de orgelbank kunt u contact opnemen met het VKB-Bureau.

Telefoon (078) 639 36 66

E-mail n.dejong@kerkrentmeester.nl

Joost Schelling nieuwe directeur VKB

Per 1 november 2022 heeft het bestuur van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer (VKB) ds. Joost Schelling uit Woerden benoemd als nieuwe directeur van de VKB. De vacature ontstaat door het aankomende vertrek in november van dit jaar van de huidige directeur ds. Jos Aarnoudse, omdat hij met pensioen gaat.

Joost Schelling is 43 jaar en heeft sinds 2004 in diverse functies binnen de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) gewerkt. Na afronding van zijn studie theologie in Utrecht werkte hij onder andere als jeugdwerkadviseur en predikant in algemene dienst ten behoeve van het jeugdwerk van de Dienstenorganisatie in de PKN. Vervolgens heeft hij de Gereformeerde kerken (PKN) van Sliedrecht (2012-2017) en Woerden (2017-2022) als gemeentepredikant gediend. Als afgevaardigde namens PKN/Kerk in Actie is Joost Schelling op dit moment bezig aan zijn tweede termijn als voorzitter van het landelijk bestuur Schuldhulpmaatje Nederland.

Met Joost Schelling zijn we erin geslaagd iemand te vinden met een theologische achtergrond en affiniteit met kerkbeheer. Daarmee hebben wij er alle vertrouwen in dat de continuïteit van de VKB, met de ingezette vernieuwingen onder leiding van Jos Aarnoudse, is gewaarborgd. Joost Schelling zal de ambities van de VKB als aanjager van de verandering naar toekomstgericht kerkbeheer voortzetten: voor de kerk van nu en voor de kerk van de toekomst.

Het bestuur van de VKB ziet uit naar een constructieve samenwerking met Joost Schelling als leidinggevende van het bureau om de kerkrentmeesters in Nederland te faciliteren om hun werk in Gods wijngaard op een goede wijze te vervullen.

TOINE DAELMANS

LUIDKLOKKEN & TORENUURWERKEN

Stipdonk 16, 5715 PC Lierop
 ☎ Toine Daelmans: 0492 54 55 77
 ☎ Ralf van Veghel: 06 460 656 21
 info@daelmans.com - www.daelmans.com

Vragen over kerkbeheer?

Neem eens een kijkje in de kennisbank op onze website.

► mijnvkb.kerkrentmeester.nl/kennisbank/

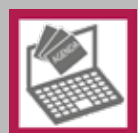
Mensen

Gebouwen

Geld

Organisatie

Bijbel, kerk en geld

Landelijk VKB-symposium 2022

Donderdagmiddag 17 november 2022 van 13.00-18.00 uur organiseert de VKB een landelijk symposium over 'Bijbel, kerk en geld'. Het symposium vindt plaats in Het Kruispunt, kerk te Amersfoort Vathorst (vlak bij NS station).

Hoofdspreker deze middag is Alain Verheij. Muzikale medewerking wordt verleend door Erick Versloot. Tevens zal afscheid worden genomen van Jos Aarnoudse en Bert van Rijssen als senior-medewerkers van het VKB-bureau wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.

Alain Verheij is lid van het theologisch elftal van *Dagblad Trouw*, zijn eerste boek *God en ik* werd gekozen tot theologisch boek van het jaar. Hij bracht recent een interessant boek uit onder de titel *Geld en goed*. Dat gaat over geld in de Bijbel. Hij gaat met ons praten over 'Bijbel, kerk en geld'.

Erick Versloot is predikant, heeft recent een paar keer *Kerkbeheer* gehaald, maar hij is ook een zeer goede musicus en een taalmens. Hij geeft veel workshops over kerkliederen en kan heerlijk met een groep werken en ze aan

Alain Verheij (links) en Erick Versloot

het zingen krijgen, met humor en ernst. Ook hij vindt het leuk die middag mee te werken. Wij stellen het ons zo voor dat hij de middag door steeds een lied onder handen neemt, waarin iets van het thema zit ('Neem ook mijn zilver en mijn goud' bijvoorbeeld, slik).

Noteer de datum in uw agenda, leden en relaties van de VKB: allen welkom. U kunt zich in het najaar opeven via een aanmeldknop op onze website.

In memoriam

Dick Hoogendoorn

Op 6 juli 2022 overleed ons voormalig bestuurslid en commissielid Dick (Dirk) Hoogendoorn op de leeftijd van 75 jaar.

In zijn werkzame leven was Hoogendoorn bouwkundig ingenieur. Vanaf 1997 tot 2017 was hij lid van het hoofdbestuur van de VKB en haar rechtsvoorganger de VVK. Van 1999 tot eind vorig jaar was Dick lid van de Commissie Gebouwen en Monumenten van de VKB en sinds 2012 was hij de voorzitter van deze commissie. Daarnaast was hij sinds 1999 de voorzitter van het overleg van de Stichtingen Behoud Kerkelijke Gebouwen (SBKG). Namens de VKB was Dick ook afgevaardigde in het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken voor kerkgebouwen (CIO-K), lid van de ledenraad van Donatus en maakte hij deel uit van het Classicale College voor de Behandeling van Beheerszaken (CCBB) in Groningen-Drenthe. Verder was Dick ook actief in zijn plaatselijke kerkelijke gemeente, de Protestantse Gemeente te Eelde-Paterswolde, waar hij onder andere voorzitter was van de kerkenraad. We herinneren Dick als een des-

kundig en betrokken persoon die een warm hart had voor de Protestantse Kerk en het kerkrentmeesterlijk beheer en we zijn dankbaar voor het vele werk dat hij voor onze vereniging heeft mogen doen. We wensen de familie Hoogendoorn en allen die hem lief en dierbaar waren Gods kracht, troost en nabijheid toe.

Partnerbijeenkomst VKB in de Sint Jan te Gouda

Tekst & Beeld Wilnanda Hukom

Op 16 juni kon na lange tijd eindelijk weer een partnerbijeenkomst worden georganiseerd. Dit maal vond de bijeenkomst plaats in de Sint Jan te Gouda. Een groot deel van onze partners was deze middag aanwezig voor een ontspannen samenzijn, goede gesprekken en om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen die de VKB doormaakt.

Na de ontvangst met koffie en appeltaart werd de grote groep aanwezigen opgesplitst in twee groepen die elk met hun eigen gids een ronde maakten door het kerkgebouw langs de beroemde 'Goudse glazen'. De Sint Jan telt maar liefst 72 prachtige gebrandschilderde ramen, waarvan er 61 dateren uit de jaren 1530 – 1603. Dat is meer dan de helft van al het 16e eeuwse gebrandschilderde glas in Nederland.

Na de rondleiding was het woord aan Jos Aarnoudse, directeur van de VKB. Hij schetste de situatie waar de VKB zich op dit moment in bevindt en de veranderingen die eraan zitten te komen. Ten eerste natuurlijk omdat er wisselingen in personele bezetting zullen zijn vanwege het afscheid van Bert van Rijssen en Jos zelf, maar ook communicatief is de VKB bezig met een transitie. De zichtbaarheid van de partners zoals deze nu is – partnerartikelen en -advertenties in magazine *Kerkbeheer* en een korte verwijzing op de VKB-website – zal hierdoor niet op dezelfde wijze gecontinueerd worden, maar de nieuwe communicatiestrategie biedt veel nieuwe mogelijkheden voor de partners om zich aan onze leden te laten zien, zowel in print als digitaal.

Het officiële gedeelte van de middag werd afgesloten door Matthijs Breukhoven, die voor ons een divers repertoire ten gehore bracht op het Moreau-orgel in de Sint Jan.

Tot slot was er gelegenheid om elkaar te ontmoeten onder het genot van een hapje en een drankje. Er werd deze middag volop genetwerkt tussen de verschillende partners en met de aanwezige medewerkers van de VKB. Verschillende vruchtbare ideeën zijn ontstaan. Deze zullen later in het jaar hun uitwerking krijgen, bijvoorbeeld in de vorm van een online webinar. Het was fijn om elkaar weer op zo'n manier te kunnen ontmoeten.

VKB Partnernetwerk

Eind 2016 heeft het VKB bestuur besloten om een partnernetwerk te ontwikkelen. Het doel hiervan is tweeledig. Partners kunnen zich via de VKB presenteren en VKB leden weten organisaties en bedrijven te vinden die specifiek op kerkrentmeesters zijn afgestemd.

Aan de partners wordt een jaarbijdrage gevraagd waar zij op hun beurt ook weer iets voor terug ontvangen. Denk aan een eerste doorverwijzing, een plekje op de partnerpagina van de VKB-website en periodiek aandacht in het magazine *Kerkbeheer*.

Inmiddels is het netwerk aardig uitgegroeid en hebben we als VKB 60 partners die verschillende diensten en producten aanbieden. Op de partnerwebsite zijn de partners gerangschikt naar beleidsterrein (gebouwen, mensen, geld en organisatie) en op alfabet. Bij de rangschikking op beleidsterrein is weer een onderverdeling gemaakt per specialisme (bijvoorbeeld architectuur, verduurzaming, verlichting en juridisch advies).

We zijn als VKB ontzettend blij met onze partners waarnaar we graag regelmatig doorverwijzen omdat we niet op alle gebieden de specialistische kennis tot in detail zelf in huis hebben.

Zoekt u een specialist voor uw kerkgebouw, uw administratie, uw vermogensbeheer of een ander onderwerp? Kijk dan op onze partnerpagina's:

www.kerkrentmeester.nl/partners-adviseurs/

Stroomlijning dienstverlening Team Kerkbalans aan gemeenten

Kerkbalans bestaat volgend jaar al vijftig jaar en al die tijd is de VKB onder de vlag van Team Kerkbalans bij de landelijke organisatie ervan betrokken geweest. De VKB kocht centraal standaarddrukwerk in (voor gemeenten, én voor parochies van de Rooms-Katholieke Kerk), coördineerde en begeleidde het drukken van maatwerkproducten, faciliteerde de webshop en de website van Kerkbalans en is vertegenwoordigd in de bovenplaatselijke gremia die de coördinatie van Kerkbalans vanuit de kerken aansturen (Raad voor de Plaatselijke Geldwerving (RPG) en Interkerkelijke Commissie Geldwerving (ICG)), met zowel bestuurlijke inbreng als ambtelijke ondersteuning.

Enkele ontwikkelingen geven aanleiding om veranderingen in die ondersteuning aan te brengen. Hieronder gaan we in op de betreffende ontwikkelingen en de consequenties die dat voor de dienstverlening heeft.

Actie Kerkbalans verandert

De ICG en RPG benadrukken het belang van een zoveel mogelijk op de plaatselijke gemeente toegesneden communicatie rond Kerkbalans. In de tijd dat drukwerk in kleine oplages heel duur was bood de VKB met de gezamenlijke inkoop van maatwerk een goedkoop alternatief voor ge-

meenten die eigen folders wilden laten maken. Met het beschikbaar komen van alternatieve technieken (digitaal printen, internetdruk) konden de prijzen verlaagd worden. Maar steeds meer gemeenten maken gebruik van de foto's en teksten die ze via www.kerkbalans.nl kunnen downloaden waardoor het aantal opdrachten voor maatwerk bij de VKB sterk is gedaald. Ook de volumes van standaarddrukwerk staan flink onder druk waardoor de dienstverlening inzake Kerkbalans voor de VKB inmiddels verlieslatend is. Verhoging van de prijzen is niet mogelijk vanwege de concurrentie op de overvolle markt van 'print'.

De VKB organisatie verandert

Het begeleiden van Kerkbalans vanuit Team Kerkbalans (= VKB) bestond veelal uit het afstemmen van maatwerk met gemeenten, het checken van drukproeven, het zorgen dat stromen van drukwerk bij elkaar komen, overigens extra ingewikkeld als formulieren en/of inpakwerk via LRP moeten lopen, etcetera. Het Team Kerkbalans kon dat alleen maar vanwege de jarenlange ervaring van de VKB-medewerkers met dit steeds complexer wordende proces. Deze medewerkers gaan binnenkort met pensioen. In combinatie met het feit dat de dienstverlening zoals die tot nu werd aangeboden de laatste jaren verlieslatend werd, heeft dit tot het besluit geleid, na overleg met ICG, RPG en LRP om te komen tot een aantal vereenvoudigingen.

We gaan het assortiment stroomlijnen

Door het aantal artikelen in de webshop terug te brengen kunnen de volumes per artikel omhoog hetgeen een verlaging van de stuksprijs inhoudt. Dit betekent echter geen garantie voor prijsverlagingen aan gemeenten overigens, de papierprijzen stijgen momenteel razendsnel.

Producten van Team LRP worden voortaan afzonderlijk besteld, maar wel in één keer geleverd

Dit betekent dat gemeenten die LRP (mede) inschakelen in het Kerkbalansproces dit voortaan rechtstreeks bij LRP gaan bestellen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het printen van antwoordformulieren, het vullen van enveloppen, etcetera. Het gecombineerde bestelformulier komt daardoor te vervallen. Vanuit de Kerkbalanswebshop zal uiteraard wel een link naar LRP blijven bestaan. De le-

vering van de producten gaat zo mogelijk wel gecombineerd worden, zie verderop.

Maatwerk bestellen voortaan rechtstreeks bij leverancier MMC

Dat is goed nieuws voor gemeenten. Met 'maatwerk' bedoelen we het indrukken van teksten op enveloppen, en het bestellen van folders met eigen opmaak, foto's en teksten. De VKB heeft afspraken gemaakt met Multi Media Concepts (MMC), nu al een belangrijke logistieke partner van de Protestantse Kerk. MMC heeft toegezegd een online opmaaktool voor gemeenten te gaan ontwikkelen, zodat gemeenten, evenals tot voor twee jaar via www.kerkbalans.nl mogelijk was, zelf gemakkelijk een professioneel uitgevoerde folder kunnen samenstellen.

MMC gaat ook de distributie van Kerkbalans artikelen aan gemeenten verzorgen, zoals ze dat nu al doen voor gemeenten die gebruik maken van de LRP dienstverlening. Deze gemeenten ontvingen, als ze ook promotieartikelen bestelden, hun bestellingen in twee keer, van twee verschillende adressen. Naar verwachting zal de bestelling al dit jaar kunnen worden gecombineerd, hetgeen dan weer een kostenverlaging voor gemeenten kan betekenen.

Ten slotte

De VKB en de Dienstenorganisatie blijven het ondersteunen van plaatselijke gemeenten bij het geldwervingsproces als één van hun belangrijke activiteiten beschouwen. Wat de VKB betreft: wij zullen daarom zowel de bestuurlijke inbreng als de ambtelijke ondersteuning in ICG en RPG continueren, evenals het beheer van de website en webshop van www.kerkbalans.nl.

Deze zomer zullen wij meer details aan kerkrentmeesters verstrekken over de gang van zaken rond de Actie Kerkbalans 2023, via de digitale kanalen. In ieder geval wordt in de gebruikelijke Kerkbalansmail aan gemeenten in augustus precies aangegeven welke veranderingen er zijn en wat dat voor het bestelproces van gemeenten gaat betekenen.

De nieuwe posters voor de actie van 2023

Als kerkrentmeester heb je vaak veel zaken om aan te denken. En al snel wordt je dan opgeslokt door de grote zaken die spelen en die wekelijks, maandelijks of jaarlijks terugkeren. Dat is helemaal niet vreemd. Een mens kan ook niet alles op zijn netvlies hebben.

Daarom geven we in deze rubriek aandacht aan zaken die gemakkelijk vergeten kunnen worden, maar vaak niet veel moeite kosten om op te pakken. In deze editie:

Vallende bomen en takken

Door de klimaatveranderingen die we meemaken krijgen we vaker te maken met extremere weersomstandigheden. Dat houdt in meer en hevigere stormen en meer drogere en nattere periodes. Bomen op de begraafplaats (en natuurlijk op het kerkterrein) hebben hierdoor meer te lijden en kunnen door omvallen grote schades veroorzaken.

Inspectie

Om het risico op schade te beperken is het van groot belang om de bomen op het terrein regelmatig te controleren. Voor jonge bomen wordt aanbevolen om dit eens per 5 jaar te doen. Voor andere bomen geldt een termijn van eens per 3 jaar en voor bomen met een verhoogd risico (oudere exemplaren of bomen met gebreken) wordt jaarlijkse controle geadviseerd. Bij het controleren van bomen wordt aangeraden om vast te leggen wat de staat van de bomen is. Dat kan met foto's en andere details. Bepaalde kenmerken zoals schimmels of zwammen kunnen erop wijzen dat de boom niet meer gezond is. Schakel bij twijfel een bomenexpert in die kennis van zaken heeft en uitsluitsel kan geven over de conditie van de bomen. Ingeval er gebreken worden geconstateerd is het raadzaam de bomen of takken te verwijderen alvorens ze schade kunnen veroorzaken.

Aansprakelijkheid

Wanneer een boom door omvallen schade veroorzaakt en de eigenaar heeft aan de zorgplicht voldaan door regelmatig controles te doen, is er sprake van overmacht en kan de eigenaar (de kerkelijke gemeente) in juridische zin niet voor de veroorzaakte schade aansprakelijk worden gehouden.

Let dus goed op uw bomen om schade te voorkomen!

■ Naar aanleiding van de Generale Synode 2 juli 2022

Profilering én diversificatie in het denken over het ambt en de ambten binnen de Protestantse Kerk anno 2022

Tekst Jos Aarnoudse **Beeld** De Werelt Lunteren, Jos Aarnoudse, PR

Samenvatting van de beweging die zich voltrekt

Onze kerk heeft gekozen voor de profilering van één ambt binnen de kerk als boegbeeld van de kerk. Althans, de Synode heeft gekozen. Zoveel is wel duidelijk. Daarbij sluit zij aan bij de oecumenische consensus over 'het ambt'. Dat is een consensus met een hoge dosis DNA uit de catholica. Het zij zo. Deze wending wordt gezien als versterking van het gezicht van de kerk in een verdergaand seculariserend land als Nederland. De mannen en vrouwen die het – op grond van roeping – aandurven in deze tijd naar buiten te treden als expliciete mannen en vrouwen Gods, zijn de visitekaartjes van de kerk, 24/7, of ze het nu willen

of niet. Het wordt (met invoering van het leenwoord 'geordineerd') voortaan genoemd: 'het geordineerde ambt van dienaar des Woords'.

Het is dit ambt waaraan de bediening van Woord en sacramenten is toevertrouwd, plus zaken als de zegening, bevestiging van ambtsdragers en huwelijken.

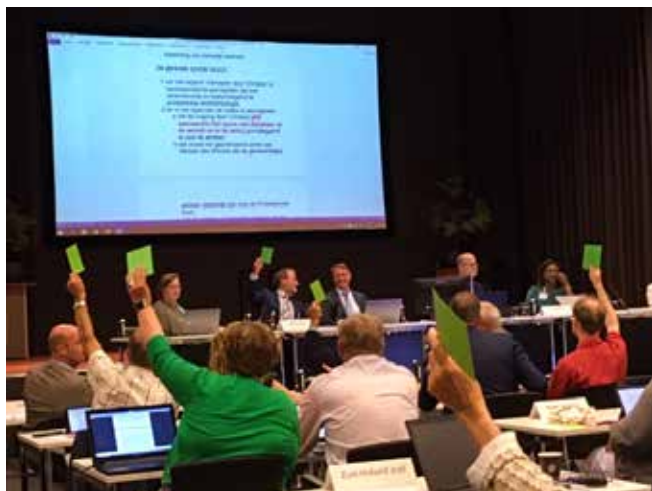
Binnen dat éne 'geordineerde ambt van dienaar des Woords' kan er sprake zijn van differentiatie.

Naast de 'dienaren des Woords' dient het wel mogelijk te zijn om leden van de gemeente die de gaven en be-

kwaamheid hebben te laten voorgaan in een dienst van woord en gebed (zij krijgen preekconsent), maar zonder de bevoegdheid tot zegening.

Daarnaast kent onze kerk, voor het grootste gedeelte voortkomend uit de gereformeerde (calvinse) Reformatie, ook andere ambten. Die hebben hun eigen plaats in het geheel dat nodig is tot opbouw van een plaatselijke gemeente.

Stemming op de Generale Synode van 2 juli 2022

Daar kunnen eventueel ook nieuwe ambten aan worden toegevoegd, als de bescherming van 'ambt' nodig is voor de goede vervulling van een bepaald type (betaald) werk in de kerk (bijvoorbeeld dat van kerkelijk werkers). Er is lang gesproken over de introductie van zo'n 'vierde ambt' ten behoeve van de kerkelijk werkers en mogelijk ook pioniers. De Synode kwam er nog niet helemaal uit. Ambtstheologisch is de ruimte er voor nieuwe ambten, maar moet het ook, of hebben we het bij nader inzien toch niet nodig? Dit moet nog nader worden onderzocht, waarbij een mogelijke invoering later in de Synode aan de orde kan komen.

Ook binnen het werk van kerkelijk werkers kan er sprake zijn van differentiatie.

Welnu, dit is waar we het voorlopig mee moeten doen, als kader voor de aankomende tijd. Uiteindelijk is het de Generale Synode binnen onze kerk die de lijnen heeft uit te zetten. Dan kunnen we er wel van alles van blijven vinden, maar dan is het wellicht vruchtbaarder om er maar mee aan de slag te gaan als uitgangspunt bij ons verder nadenken over de invulling van wat de kerk in al haar gestalten nodig heeft ter ondersteuning van haar gemeenschappen (groot en klein) (de beroepsprofielen).

De weg ernaartoe en de kritiek van de VKB

Bovenstaande is de uitkomst van een kerkelijke bezinning in twee ronden tot nu toe. Na bespreking van het rapport 'Geroepen en gezonden' door de Synode, waarin de wending naar het zogeheten 'geordineerde ambt' en de 'andere amb-

ten' al werd gemaakt, heeft een tweede rapport 'Geroepen door Christus' (GdC) deze wending alleen maar onderstreept.

Er is gekozen voor de profilering van één ambt als insteek, zij het nu beter ingebed in een denken vanuit een diversiteit aan diensten binnen de kerk. De VKB had het liever andersom gezien. Juist omdat er vanuit het Nieuwe Testament niet geconcludeerd kan worden tot een voorgeschreven ambtsstructuur, was dit het moment geweest om ook theologisch 'out of the box' te durven denken. Wij taxeren de context van onze huidige kerk in die zin anders, dat wij niet een geprofileerd boegbeeld-ambt de hoogste prioriteit zouden hebben gegeven, maar de samenstelling van een palet aan ambtelijke diensten (betaald en onbetaald) die samen in staat zouden zijn om vanuit goede teamvorming de kerk in haar diverse gestalten te kunnen dienen.

Natuurlijk dient de kerk ook het hoofd te kunnen bieden aan de secularisatie in een overwegend hoogopgeleid land. Dat vraagt dat er in de kerk ook voldoende goed onderlegde theologen en pastores dienen te werken. Ook mag er aan iedereen, betaald of vrijwillig werkend in en voor de kerk, een mate van kwaliteit worden gevraagd. Slordigheid en amateurisme kunnen minder en minder in onze tijd. Maar in onze ervaring is zeker zo'n springend punt de vraag: hoe kunnen kleinschalige vormen van kerk-zijn naar hun maat en mogelijkheden (waaronder ook betaalbaarheid valt) ten volle kerk-zijn, zonder overal afhankelijk te zijn van universitair geschoolde predikanten.

Risico's aan de profilering van één ambt

Welke risico's zien we bij de profilering van het ambt van dienaar des Woords?

Het wordt niet meer met zoveel woorden omgeven als in de tussenversie van 'Geroepen door Christus', maar het denken (gepresenteerd als een tussenoplossing tussen de verworpen middeleeuwse kerkelijke praktijk en de te rigoureuze ommezwaai van de Reformatie) in termen van een voor het leven geroepen bijzondere stand van speciale ambtsdragers, die met een speciale band met elkaar en met hun voorgangers verbonden zijn, als een aparte groep werkers in de kerk, kan wel degelijk een ongewenste *esprit de corps* bestendigen of zelfs versterken.

Ambt voor het leven?

Wij vinden dat het idee dat een geordineerd ambt per definitie voor het leven wordt toegekend genuanceerd moet en kan worden, zeker als dit ook nogal makkelijk vertaald wordt naar een levenslange zorgplicht voor levensonderhoud door de kerk. Het is niet enkel 'tragiek' als iemand slechts een deel van zijn leven – na 'ordina-tie' – zich hieraan kan wijden. Wij zien niet in dat in de roeping wel, maar in de terminering van een roeping niet ook de voorzienende hand van Christus herkend zou kunnen worden. Soms gebeuren er dingen die je leven een andere wending geven, waarom zou dat voor eenmaal 'geordineerden' niet ook kunnen gelden? Bijvoorbeeld bij een tijdelijke taak die geen opvolging kent? De gemeente, de kerk is de (levenslange) bruid ►

De Werelt in Lunteren, waar net als in april van dit jaar de Generale Synode werd gehouden

van Christus, niet de ambtsdragers van de gemeente of de kerk, welke dan ook. Laten we het in onze protestantse (!) kerk nu niet mystieker maken rond het ambt dan het al is, als we het 'geordineerde' ambt al meer een aparte plaats gaan geven dan we ooit deden.

Aparte verankering en rechtspositie?

Wij vinden dat het idee van een verankering aan een bovenplaatselijke entiteit in de kerk of van een eigen rechtspositie als garantie voor de onafhankelijkheid van het ambt van dienaar des Woords, genuanceerd moet en kan worden. Ja, het zijn middelen die iets uitdrukken, maar ook niet meer dan dat. In situaties of werkvelden waar het anders wordt geregeld (ook veelvuldig in onze eigen kerk overigens) blijft het 'tegenover', het gezagskarakter en de onafhankelijkheid en de mogelijkheid van een eigen 'tuchtrecht' prima te borgen (bijvoorbeeld via een eigen beroeps- of ambtsstatuut). Er moet meer ruimte komen om hier naar de toekomst toe pragmatisch mee om te kunnen gaan.

Okay: VDM, maar dan wel met de nodige differentiatie

Als wij wat betreft enkele kerntaken in een christelijke gemeente, zoals het voorgaan in erediensten (hoe kleinschalig ook), het bedienen van de sacramenten, bevestigingsdiensten en zegening feitelijk willen binden aan het 'geordineerde ambt van dienaar des Woords', dan pleit de VKB voor een behoorlijke differentiatie binnen dit ambt.

De aanbeveling om voor dat ambt alleen academisch gevormde theologen in aanmerking te laten komen, kan en moet genuanceerd worden. Natuurlijk dient ieder die tot dit ambt geroepen wordt ook een behoorlijke 'theologische' vorming te hebben. Is dat hetzelfde als wat bedoeld wordt in het rapport GdC met: 'een theoloog te zijn'? Wij zien niet in waarom bijvoorbeeld in een tentenmakersbediening, of deeltijd verbintenis, een kerklid met grote bestuurlijke en communicatieve vaardigheden als toegewijd christen die thuis is in de Bijbel en in leer van de kerk, met wat extra nascholing, in een kleinschalige setting niet de 'ordinatie' tot het ambt van dienaar des Woords zou kunnen ontvangen. Het denken hierover dient onzes inziens echt verder te gaan dan alleen het opnemen in de stand van 'geordineerden' van een aantal kerkelijk werkers met een volledige HBO-opleiding, die dan ook nog een extra master zouden moeten doen.

Ook dient het bij differentiatie niet alleen te gaan om 'specialismen', maar wel degelijk ook om diverse niveaus van competenties. Dit hoeft echt niet ten koste te gaan van de aard van het ambt. In die zin ligt er wel degelijk een waarheidselement in de bewering dat 'de voorbehouden handelingen' verbonden aan het geordineerde ambt niet gebonden zijn aan specifieke competenties. 'Dat kan iedereen' leidt dan niet tot de conclusie dat het wel losgesneden kan worden van het ambt, maar tot de conclusie dat dit type handelingen nu niet de reden zijn waarom een 'dienaar des Woords' een academische theoloog zou

moeten zijn (even los van de bekwaamheden die wel degelijk nodig zijn om een goede preek te kunnen verzorgen, maar die zijn niet enkel 'schriftgeleerd' van aard).

Ook differentiatie in de zin van het werken met seniors en juniors is wat de VKB betreft aan de orde. Het gaat dan om het toevertrouwen op basis van extra expertise of ervaring van bepaalde begeleidende taken aan seniors, zonder dat dit afbreuk doet aan de eigen onafhankelijke verantwoordelijkheid van de ambtsdrager die de begeleiding ontvangt. Een vorm van verticale differentiatie is iets anders dan dat dit per definitie hiërarchie met zich mee zou brengen.

Okay: mogelijk vierde ambt, maar dan ook met de nodige differentiatie

Of wij nu ruimte willen maken voor een nieuw ambt voor kerkelijk werkers of niet, ook dient de vraag van differentiatie binnen zo'n ambt uitgebreid in de reflectie over beroepsprofielen te worden betrokken, niet alleen in zogenoemde specialismen, maar ook in de mate van kwalificaties. Wij zien in onze gemeenten meer en meer ook (betaald) pastoraat ontstaan door niet-HBO opgeleiden, maar bijvoorbeeld door mensen die op een andere manier hebben laten zien hierin bijzondere bekwaamheden te hebben. In GdC wordt de kerkelijk werker vooral neergezet als een (weliswaar praktisch georiënteerde) expertise-specialist. Maar zijn er ook 'kerkelijk werkers' mogelijk die werken als pastoraal assistenten, of die in het kinder- en ouderenvolk goed werk kunnen doen, zonder dat dit diep theologische scholing vereist, maar eerder vooral empathie, enthousiasme en organisatievermogen? Binnen de VKB vinden wij van wel.

*Dr. Louise Nelstrop en
dr. Arnold Huijgen*

Benoeming hoogleraren

Tenslotte benoemde de Synode twee nieuwe hoogleraren aan de PThU. Dr. Louise Nelstrop als hoogleraar kerkgeschiedenis, en dr. Arnold Huijgen als hoogleraar dogmatiek. Met name de laatste is opmerkelijk omdat professor Huijgen een overstap maakt van de christelijk-gereformeerde TUA naar de PThU, maar wel voornemens is christelijk-gereformeerd te blijven.

■ Bijeenkomst Afdeling Overijssel-Flevoland

Tekst & Beeld Nico de Jong

Op 3 juni jongstleden organiseerde de Afdeling Overijssel-Flevoland van de VKB een bijeenkomst in de Bovenkerk te Kampen. Op het programma stonden een presentatie van de eerste scriba van de classis Overijssel-Flevoland, ds. Jan Dirk Wassenaar met als titel 'Samenwerking tussen gemeenten, kijk eens om je heen, je bent niet alleen'. Vervolgens was uitgenodigd de classispredikant de heer ds. Klaas van der Kamp om te spreken over het onderwerp 'Toekomstgericht Kerkbeheer'. Tenslotte stond geagendeerd de presentatie van het boek '91 jaar Provinciale Afdeling Overijssel-Flevoland'.

Samenwerking tussen gemeenten

Ds. Wassenaar benoemt als eerste de samenwerking binnen de plaatselijke kerk. Sinds de kerkorde van 1951 is het beheerscollege van kerkvoogden geïncorporeerd in de kerkenraad. De huidige kerkorde biedt ruimte voor vormen van samenwerking waarbij kerkenraden of colleges de verzorging van de gemeenschappelijke belangen opdragen aan het samenwerkingsorgaan. Een sprekend voorbeeld binnen de regio daarvan is het samenwerkingsverband van de Protestantse Gemeenten te Olst, Raalte, Wesepe en Wijhe. Bij samenwerking wordt een stuk van de autonomie van de plaatselijke gemeente opgegeven, maar volgens Wassenaar hoeft dat niet erg te zijn. In de kerk moet over solidariteit tussen gemeenten onderling gesproken kunnen worden. Zie ook het rapport 'Werkzaam vermogen'. Dit thema ligt her en der binnen de kerk wat gevoelig. Verder verwijst hij naar de studie van ds. Wim Beekman met de titel 'Leve de Dorpskerk', een pleidooi voor de lokale presentie van de kerk. Als voorbeeld noemt Wassenaar zijn vorige gemeente It Heidenskip, waar op een zondag gemiddeld 20 mensen de dienst bezoeken. Dankzij een samenwerking met de gemeente Workum kan deze gemeente nog steeds voortbestaan. Vanuit de classis wordt lokale samenwerking waar mogelijk gestimuleerd (denk aan het combineren van een predikantsplaats). Verder kan de VKB lokale gemeenten behulpzaam zijn, maar denk bijvoorbeeld ook aan ondersteuning door de SBKG en de monumentenwacht. Probeer als gemeente je naar buiten te richten, maar vergeet daarbij niet om de liturgie te vieren, de Godslamp in het dorp brandende te houden, een plek van stilte en reflectie te bieden. Zoek naar alle mogelijkheden die er zijn om je kerk in stand te houden, open te houden. Niet alleen voor de eredienst, ook na kerktijd, multifunctioneel, voor kerk en wereld.

Afscheid voorzitter Commissie Orgelzaken

Nadat ds. Wassenaar is uitgesproken neemt Rik Buddenberg, voorzitter van de VKB, het woord. Hij vraagt aandacht voor het voorzitterschap van de Commissie Orgelzaken (COZ) dat ds. Wassenaar tot eind 2021 gedurende ruim 10 jaar heeft vervuld. Belangrijke zaken die zich tijdens deze periode hebben voorgedaan zijn: de oprichting van de LOTO (Landelijke Opleiding Tot Orgeladviseur), de in-

voering van de 'Orgelquickscan' ofwel inmiddels genoemd de 'Beknopte Orgelinspectie' en het gaan werken met gecertificeerde orgeladviseurs. Vermeldenswaard is dat ds. Wassenaar vanuit de COZ een belangrijke rol heeft vervuld bij de restauratie van het beroemde Hinszorgel in de Martinikerk te Bolsward, waarbij zijn Friese achtergrond een niet onbeduidende rol heeft gespeeld. Na de indrukwekkende opsomming van verdiensten rijkte Rik Buddenberg aan ds. Wassenaar de erepenning van de VKB uit als dank en waardering voor zijn jarenlange verdiensten voor de VKB en de COZ. Wassenaar bleek verrast en had dit totaal niet verwacht.

Ds. Wassenaar krijgt van de voorzitter van de VKB, Rik Buddenberg de erepenning van de VKB uitgereikt als dank en waardering voor zijn jarenlange verdiensten voor de VKB en de COZ

Toekomstgericht kerkbeheer

Vervolgens krijgt classispredikant Klaas van der Kamp het woord. Hij pleit ervoor om kerkgebouwen open te stellen voor culturele activiteiten. Zo was er vorige week voor het eerst een biermarkt in de Bovenkerk. Hij maakt ►

Ds. Wassenaar, spreekt de aanwezigen in de Bovenkerk te Kampen toe

een vergelijking met het verleden, waarin de Bovenkerk zeker twee eeuwen bestierd werd door de magistraat en niet door de kerkrentmeesters. Hij noemt het cultureel erfgoed, waar de hele gemeenschap gebruik van mag maken en navenant ook aan mag meebetalen. De vanzelfsprekendheid dat iedereen kerkelijk betrokken is, wordt minder en daarom zal het nodig zijn mensen tenminste te verleiden om over de kerk te denken als 'onze kerk'. Het is belangrijk om een visie te ontwikkelen op het kerkgebouw. Verder ziet hij kansen voor kleinere kerkgemeenten op het gebied van samenwerking. Als de bestuurskracht van een kleine gemeente problematisch wordt is het goed als een buurgemeente die het bestuurlijk op orde heeft zich over de kleinere gemeente ontfermt. Als voorbeeld noemt Van der Kamp de samenwerking tussen de Grote kerk Gemeente in Emmen en de kerkgemeenschap in Odoorn. De Grote Kerk biedt een paraplu en Odoorn heeft dankzij die samenwerking het

eigen diaconale karakter kunnen uitbouwen en een eigen pastoraal werker kunnen aantrekken.

Boekpresentatie

Vervolgens overhandigt Henk van der Wal, voorzitter van de Afdeling Overijssel-Flevoland van de VKB, het eerste exemplaar van de bundel '91 jaar Provinciale Afdeling Overijssel-Flevoland' aan de classispredikant Klaas van der Kamp. De bundel is samengesteld door de heer Rook Belder, die voor andere afdelingen van de VKB een soortgelijke uitgave tot stand bracht. Het boek kon mede door een bijdrage van de Stichting Stormbrand worden uitgegeven en geeft een goed beeld van wat er zich gedurende de afgelopen 91 jaar in de regio Overijssel-Flevoland in de protestantse kerken heeft afgespeeld.

■ Rookmelders verplicht vanaf 1 juli 2022

Vanaf 1 juli 2022 zijn rookmelders in alle woningen verplicht. Op iedere verdieping van een huis waar gewoond wordt, moet minstens één goedgekeurde rookmelder hangen. Hoe zit dat met pastorieën en kostervoningen? Wie is er verantwoordelijk voor dat dit gebeurt? De kerkrentmeesters of de bewoners?

In onze kerk zijn pastorie bewoners geen huurders, maar we hanteren wel de rijksregeling rond kleine herstellingen: welk onderhoud is voor de kerkrentmeesters en welk voor de bewoners. De rookmelders staan daar overigens nog niet bij, maar waarschijnlijk is dat een kwestie van tijd. Kortom, we kijken voor de verdeling van taken toch wel degelijk naar de huursector.

Wat betreft huurwoningen is het zo vastgelegd, dat verhuurders verplicht zijn de rookmelders aan te leggen, maar de huurders verantwoordelijk zijn voor onderhoud, controles, batterijvervanging, etcetera.

Wij gaan er vooralsnog vanuit dat het plaatsen van rookmelders dus een verantwoordelijkheid is van de kerkrentmeesters. En dat het bijhouden van de werkzaamheid van de rookmelders een verantwoordelijkheid is van de bewoners.

Informatie van de woonbond (huurders belangenvereniging):

Waar moet de rookmelder hangen?

Op een zolder of in een kelder waar niet wordt gewoond, hoeven geen rookmelders te komen. In besloten ruimtes waar een vluchtroute doorheen loopt, juist wel. En in kamerwoningen zoals in studentenhuizen, is straks in iedere kamer een rookmelder verplicht. De verplichting per 1 juli is er gekomen door een aanpassing van het Bouwbesluit. Daarin staan alle voorschriften waaraan een veilige woning moet voldoen.

Verhuurder aan zet

In de eerste plaats is de verhuurder verantwoordelijk voor het plaatsen van rookmelders. Het is op grond van het Bouwbesluit echter ook mogelijk dat 'een huurder of gebruiker' voor zaken verantwoordelijk is. De wetgever heeft hierover opgemerkt dat de huurder kan worden aangesproken op 'het vervangen van de batterijen van een rookmelder'.

Gebrek

Het ontbreken van een rookmelder kan vanaf 1 juli gelden als een gebrek (artikel 7:204 lid 2 Burgerlijk Wetboek). De verhuurder moet gebreken herstellen. Daarnaast lopen verhuurders het risico op een boete vanuit de gemeente.

Handhaving door gemeenten

Niemand verwacht dat gemeenten vanaf 1 juli elke woning gaan controleren of er wel rookmelders hangen. Maar ze zouden dat wel steekproefgewijs kunnen doen. Of kunnen reageren op een verzoek om handhaving van een huurder bijvoorbeeld.

Huurders een rol in controle rookmelders

Als huurder moet je meewerken aan plaatsing van rookmelders. Je kunt ook aangesproken worden op het controleren van de rookmelders en het zo nodig vervangen van batterijen. In die zin zijn de rookmelders dus een gedeelde verantwoordelijkheid tussen verhuurder en huurder. Hierover kunnen afspraken worden opgenomen in een huurcontract.

■ Honderdste kerk overgedragen aan de Stichting Oude Groninger Kerken

Op vrijdag 17 juni jongstleden werd de Mariakerk te Uithuizermeeden overgedragen aan de Stichting Oude Groninger Kerken. Met deze overdracht heeft de stichting precies honderd kerken in beheer. Naast kerken beheert de stichting ook nog 2 synagogen, 62 kerkhoven en 9 (vrijstaande) torens.

De Mariakerk in Uithuizermeeden ligt op een wierde en dateert in aanleg uit het midden van de dertiende eeuw. Deze laat-romaanse kerk is gewijd aan Maria. In de zestiende eeuw werd de kerk vergroot met een gotisch koor en in 1705 volgde de uitbreiding met transepten, waarmee het een flinke kruiskerk werd.

In de negentiende eeuw werd de buitenzijde van de kerk gepleisterd. De ranke witte toren met blauwe dakjes is van veraf al te zien. Het orgel is in 1785 gebouwd door orgelmaker A.A. Hinsz. Recent is het orgel grondig gerestaureerd door orgelbouwer Reil uit Heerde, onder advies van Stef Tuinstra.

Een plaatselijke commissie zal op termijn aan de slag gaan met (het organiseren van) activiteiten in en om de kerk. Op deze manier wordt de kerk opengesteld voor een groter publiek om te kunnen genieten van dit prachtige erfgoed.

Bron: www.groningerkerken.nl

■ Kustersbord onthuld in de Walburgiskerk te Zutphen

Op 21 mei werd in Zutphen een, voor zover we weten, uniek kustersbord onthuld. De Walburgiskerk is vanaf 1592 als protestantse kerk in gebruik. Vanaf dat moment zijn er kusters aangesteld geweest. Eerst werden die aangesteld door het stadsbestuur en vanaf de 19e eeuw door het college van kerkmeesters en het college van kerkvoogden. Kusters hebben meer dan wie ook hun voetstappen in een kerk achtergelaten. Maar waar er in Nederland wel niet te missen predikantenborden in de kerken hangen en soms organistenborden zijn, zijn kusters anoniem gebleven.

Maar niet in Zutphen. Door nijver speurwerk in notulen van de kerk en de stad en met de hulp van het Stedelijk Archief zijn alle kusters vanaf 1592 tot 2018 opgespoord. Uit de lijst blijkt dat het kustersambt regelmatig een erfelijk ambt lijkt.

Omdat in 2016 de kerk is overgedragen aan de Stichting Oude Gelderse Kerken, is na de pensionering van de laatste kusters mevrouw Rikie Matser-Terwel en de heer Jan Matser, geen nieuwe koster benoemd (de Protestantse Gemeente voorziet zelf voor haar kerkdiensten in (vrijwillige) kusters), maar een huismeester. De lijst heeft dus geen ruimte voor nieuwe namen. De laatste kusters hebben het kustersbord onthuld en zo is een blijvend gedenkteken voor al die tot nu onzichtbare kusters opgericht.

Archiefonderzoek: Sietze Wierda
Calligrafie: Trudie Demoed
Lijstwerk: Lijstenmakerij Koolwijk
Foto's: Tim Wengelaar

■ Aanpassing pacht prijzen 2022

Tekst KKG Beeld Pixabay

Onlangs zijn de maximale pacht prijzen voor 2022 vastgesteld. Deze zijn per 1 juli 2022 van kracht, waardoor het mogelijk is om per eerstvolgende vervaldatum de pacht prijzen aan te passen. In de meeste gevallen zal dit inhouden dat de nieuwe pacht prijs wordt gefactureerd op 1 november 2023 aangezien doorgaans achteraf wordt betaald. De verschillen per regio zijn wederom groot.

De jaarlijkse pacht prijsaanpassing is sinds 2007 gebaseerd op het 'opbrengend vermogen' van de grond. Hierbij wordt door het Landbouw Economisch Instituut (LEI) en het Wageningen Universiteit- en Researchcentrum (WUR) gekeken naar de verdiensten in de landbouw in een bepaalde regio over een periode van 5 jaar. Op basis van deze gegevens berekent het LEI per regio nieuwe maximum pacht prijzen; de regionorm.

Voor reguliere pachtcontracten geldt per regio een percentage voor aanpassing van de pacht prijs. Deze percentages variëren van -23% tot +17%.

Als extra regel geldt sinds 2009 dat de pacht prijs na verlaging niet lager mag zijn dan 90% van de regionorm. De 90% regel is van toepassing op contracten die zijn afgesloten voor 2007.

Voor nieuwe reguliere pacht overeenkomsten van na 2007 geldt de regionorm als bodem.

Hieronder vindt u een overzicht per regio.

Van belang is dat betreffende pacht prijsverlagingen van rechtswege zijn opgelegd en uitsluitend gelden voor reguliere pacht overeenkomsten. De volgende herziening van de pacht prijzen en pacht normen zal medio volgend jaar bekend worden.

Heeft u het beheer van uw bezittingen reeds ondergebracht bij KKG, dan vindt aanpassing automatisch plaats.

Voert u zelf het beheer over uw bezittingen en heeft u vragen naar aanleiding van dit artikel of over vastgoedvraagstukken in het algemeen, dan kunt u contact opnemen met de rentmeester in uw regio via www.kkgkka.nl.

Regio	Regionorm 2020 (€/ha.)	Veranderpercentage (%)	Regionorm 2021 (€/ha.)
Bouwhoek en Hogeland	692,-	0	695,-
Veenkoloniën en Oldambt	387,-	-6	365,-
Noordelijk weidegebied	514,-	-1	511,-
Oostelijk veehouderijgebied	573,-	-2	560,-
Centraal veehouderijgebied	442,-	+17	518,-
IJsselmeerpolders	1318,-	-6	1245,-
Westelijk Holland	413,-	-3	400,-
Waterland en Droogmakerijen	230,-	+1	232,-
Hollands/Utrechts weidegebied	639,-	+12	715,-
Rivierengebied	626,-	+4	650,-
Zuidwestelijk akkerbouwgebied	471,-	-23	365,-
Zuidwest-Brabant	856,-	-2	839,-
Zuidelijk veehouderijgebied	533,-	-1	530,-
Zuid-Limburg	557,-	+9	607,-

■ Knipscheer-orgel Hippolytuskerk gerestaureerd

Tekst Cees van der Poel **Beeld** Kors Jan Snoeij

Op zondag 12 juni jongstleden presenteerde de Protestantse Gemeente Wieringen het Knipscheer-orgel van de Hippolytuskerk in Hippolytushoef aan het publiek. Het instrument is tussen eind oktober 2021 en medio april van dit jaar gerestaureerd door orgelmaker Bakker & Timmenga uit Leeuwarden. Kors Jan Snoeij maakte ter gelegenheid van het herstelwerk de brochure *150 jaar Knipscheer. Een monumentaal orgel in Hippolytushoef*.

Wellicht was de invoering van de Vervolgbundel op de evangelische gezangen in 1869 aanleiding voor de Hervormde Gemeente van Hippolytushoef om een orgel aan te schaffen. De Hippolytuskerk beschikte tot dan toe niet over een pijporgel. In januari 1870 bespraken kerkvoogden en no-

tabelen een aanbod van Knipscheer uit Amsterdam. Het bestuur startte een geldwervingsactie, maar in april 1870 bleek Knipscheer het instrument verkocht te hebben. De orgelmaker had een ander orgel beschikbaar voor het bedrag van 1.570 gulden, bijna het dubbele van het eerder beoogde werkstuk. Men spaarde door en ging tot aankoop over. De gebroeders Knipscheer leverden snel: de ingebruikneming volgde al op 6 november 1870.

In 1893 stortte het koor van de kerk in. Bij herstel van de kerk in 1896 wijzigde men het orgelbalkon en daarmee de plaats van het orgel. Waarschijnlijk kreeg de orgelkas hierbij zijn huidige afwerking in een bruine houtimitatie. De oorspronkelijke onderliggende laag, die op meerdere plekken nog goed is te zien, was roodbruin.

In de jaren '70 was opnieuw een kerkrestauratie de aanleiding om het orgel aan te pakken. Orgelmaker Albert de Graaf voerde de werkzaamheden uit onder advies van Klaas Bolt. De Graaf voorzag de windlade van hechthouten platen. Ook plaatste hij een nieuwe windmachine en werkte hij aan het handklavier. Het orgel werd in gebruik genomen begin februari 1977.

In 2010 rapporteerde Bakker & Timmenga, die het orgel in onderhoud had, aan de kerkrentmeesters een matige staat van onderhoud en de noodzaak van groot herstel. Het bestuur vroeg in 2019 een beknopte rapportage aan bij de Commissie Orgelzaken. Cees van der Poel voerde het onderzoek daarvoor uit en breidde het rapport in hetzelfde jaar uit tot een herstelplan. Na een offerteronde gaven de kerkrentmeesters het werk eind oktober 2020 in opdracht aan Bakker & Timmenga. Op Paasmorgen 2022 klonk het orgel weer voor het eerst in de eredienst.

De orgelkas is geheel gereinigd en grotere beschadigingen aan de kas hersteld. Kierende panelen in deuren en luiken zijn gedicht, het hang- en sluitwerk in orde gemaakt. De frontpijpen zijn gepoetst en de labia daarvan van nieuw bladgoud voorzien. Het blinderingswerk is gefixeerd en ontbrekende stukjes aangevuld en verguld. In eigen beheer is de orgelkas verankerd aan de achterliggende wand.

Het handklavier is gereviseerd: het beleg goed bevestigd waar nodig, het stootkussen vernieuwd, de klavieromlijsting gerepareerd, schoongemaakt en in de was gezet. Het pedaalklavier kreeg nieuw dempingsmateriaal, de veren zijn

ontroest. De orgelmaker verwijderde de verf van het klavier-raam en zette het, naar andere Knipscheer-voorbeelden, in de was. In de lessenaarsbak kwam een nieuw ledarmatuur.

Het koppelwellenbord onderging revisie. Er is een veerconstructie op de abstracten naar de toetsen aangebracht zodat de abstracten niet permanent meelopen bij bespeling van het handklavier. Het wellenbord onder de windlade kreeg nieuwe, dunner stift; kromme abstracten zijn vervangen. Het draadwerk van de abstracten is vernieuwd, de festonering eveneens en er zijn nieuwe leerhoeren aangebracht.

De orgelmaker verplaatste de dempkist en verving de aanwezige klepregulatie (niet van Knipscheer) door een regelgordijn. Er is een nieuw houten kanaal aangebracht naar de magazijnbalg. De dubbelvouws magazijnbalg is geheel uiteengenomen, schoongemaakt en opnieuw beleerd, beplakt met nieuw papier, de deksels zijn van nieuwe pakking voorzien. De twee schepbalgen zijn buiten gebruik gebleven en vastgezet. De houten vervoerplanken voor de frontpijpen zijn voorzien van nieuw afdichtingspapier.

De windlade kreeg nieuwe pulpeten. Een forse overloop tussen twee cancellen is gedicht. Het pijpwerk is schoongemaakt en gerepareerd waar nodig; er moesten tientallen gecorrodeerde pijpvoeten worden vervangen. De pakking van de hoeden van de metalen gedekten zijn van een nieuwe papierpakking voorzien. Na herplaatsing van de pijpen is de intonatie nagelopen.

Dispositie (registers in volgorde vanaf het front)

Manuaal (C–f³):

Prestant 8'
Bourdon B 8'
Viola de Gamba D 8'
Bourdon D 8'
Octaaf 4'
Fluit 4'
Cornet D 4 st.
Quintfluit 2½'
Octaaf 2'
Mixtuur 2–4 st.

Pedaal (C–g⁰) aangehangen

Werktuiglijk register ventiel

Toonhoogte: a¹ = 435 hertz bij kamertemperatuur

Winddruk: 68 mm waterkolom
Stemming: evenredig zwevend

■ Gerestaureerd Knipscheer-orgel Vreeland in gebruik genomen

Tekst Jaap Jan Steensma **Beeld** W. Fokker en M. Bootsma

Met een orgelconcert en -presentatie op vrijdag 3 juni 2022 is het gerestaureerde Knipscheer-orgel (1852) van de Dorpskerk in Vreeland weer officieel in gebruik genomen. In 2021 werd het orgel geheel gerestaureerd door de orgelmakers Elbertse Orgelmakers BV te Soest.

Het project begon in 2019 met een Beknopte Inspectie die orgeladviseur Jaap Jan Steensma uitvoerde namens de Commissie Orgelzaken van de VKB. De technische toestand en restauratiebehoefte van het orgel was zodanig dat er aanleiding was tot het uitvoeren van historisch onderzoek en het opstellen van een volledig restauratieplan.

Wim Diepenhorst (RCE) bespeelt het Knipscheer-orgel in de Dorpskerk te Vreeland

Na een traject van fondsenwerving en een substantiële bijdrage vanuit het fonds Erfgoedparel van de Provincie Utrecht, konden de plannen ten uitvoer worden gebracht. De noodzakelijke bouwkundige aanpassingen (het orgelbalkon moest waterpas worden gezet en worden geconsolideerd) werden uitgevoerd onder leiding van restauratie-architect Paul van Vliet.

De oorspronkelijke windvoorziening van het orgel werd gekopieerd naar de originele Knipscheer-balgen uit Muiden. Deze Muidense balgen waren in 1852 gemaakt voor het orgel van Vreeland, in de twintigste eeuw losgekoppeld en nadien hergebruikt in Muiden. Tijdens de restauratie zijn de ontbrekende delen van de orgelkast aangevuld, het verdwenen register Quint 3' werd gereconstrueerd met behoud van oorspronkelijk materiaal en het orgel kreeg zijn piano-/forte-trede weer terug. Herman Knipscheer rustte zijn orgels vaker uit met zo'n inrichting, zodat het snel wisselen van een luide naar een zachtere klank (net als bij tweeklaviers orgels) goed mogelijk was. Als voorbeeld en inspiratie keken adviseur en orgelmakers naar andere

Knipscheer-orgels, waaronder die in Amsterdam-Sloten (1851), Heemskerk (1857) en Enspijk (1858). De kleuren van het orgel werden na onderzoek gereconstrueerd door Gonny de Jongh van de firma De Jongh.

Tijdens de presentatie op 3 juni vertelde Jaap Jan Steensma over de ontstaansgeschiedenis van het orgel en over de restauratie. RCE-deskundige Wim Diepenhorst, betrokken bij de restauratie, verzorgde het orgelspel bij die presentatie.

Filmmaker Jelle van Doornik maakte naar aanleiding van de restauratie de documentaire 'Nieuwe Luister'. Deze documentaire ging tijdens de bijeenkomst op 3 juni in première.

Kaader kerkadvies

Bekijk onze
nieuwe website
www.kaader.nl

**Oude gebouwen
Nieuwe tijden?**

- ▶ Kerkenvisie
- ▶ Breder gebruik
- ▶ Herbestemming
- ▶ Afstoot
- ▶ Uitbreiding
- ▶ Nieuwe locatie
- ▶ Ander kerkelijk gebruik

Kampen | Rotterdam | 06 24491848 | info@kaader.nl | www.kaader.nl

Kerkvitaal
Gemeenteadvies en -begeleiding

Onafhankelijk advies en begeleiding op het grensvlak van gemeenteopbouw en middelen.

Gesubsidieerde begeleidingstrajecten en ook aanvraag gebouwensubsidies solidariteitskas.

Jaarlijks ca. 20 subsidieaanvragen... met 100% score.

Anna van Gelrestraat 30
3882CK Putten
www.kerkvitaal.nl

Jan Boer
Tel. 06 111 11 538
Email. janboer@kerkvitaal.nl

SYNDESIE
het juiste licht op het juiste moment

Leer meer over de app, de lampen en lichtoplossingen voor uw kerk op
WWW.SYNDESIE.NL

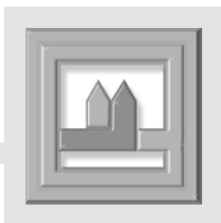
 info@syndesie.nl

Nico Heijboer 06-51204737
Frank de Vos 06-52460143

vka vankooten architectuur

nieuwbouw | verbouw | interieurontwerp
www.kerkarchitect.nl

Onderscheidingen van de VKB

J.H. van Harten, Aalst

C. van Bruchem, Bruchem

D. Langendoen, Amsterdam

*W. van der Veen,
Donkerbroek-Haule*

C. van Andel, Arkel

J.P. de Wit, Gouda

GOUD MET BRILJANT

toegekend aan:

Jacob Hendrik van Harten,
Aalst, 58 jaar organist

Dick Langendoen, Amsterdam,
51 jaar penningmeester
en kerkrentmeester

Cornelis van Andel, Arkel, ruim
50 jaar diverse functies

Hendrik van den Berg,
Bergambacht, 50 jaar organist

Cornelis van Bruchem,
Bruchem, 50 jaar organist

Wietze van der Veen, Donkerbroek-
Haule, 50 jaar organist

Jan Pieter de Wit, Gouda,
52 jaar organist

Jan Schop, Heerjansdam/Kijfhoek,
51 jaar diverse functies

Adriana Schop-Bunk, Heerjansdam/
Kijfhoek, 51 jaar koster

Maria Geertje van der Meer-Krikke,
Hurdegaryp, 50 jaar organist

Berend Hagedoorn, Meppel,
kerkrentmeester

Klaas van der Hoek, Meppel,
ruim 40 jaar koster

Bernardus Jacobus Castermans,
Zutphen, 50 jaar collectant

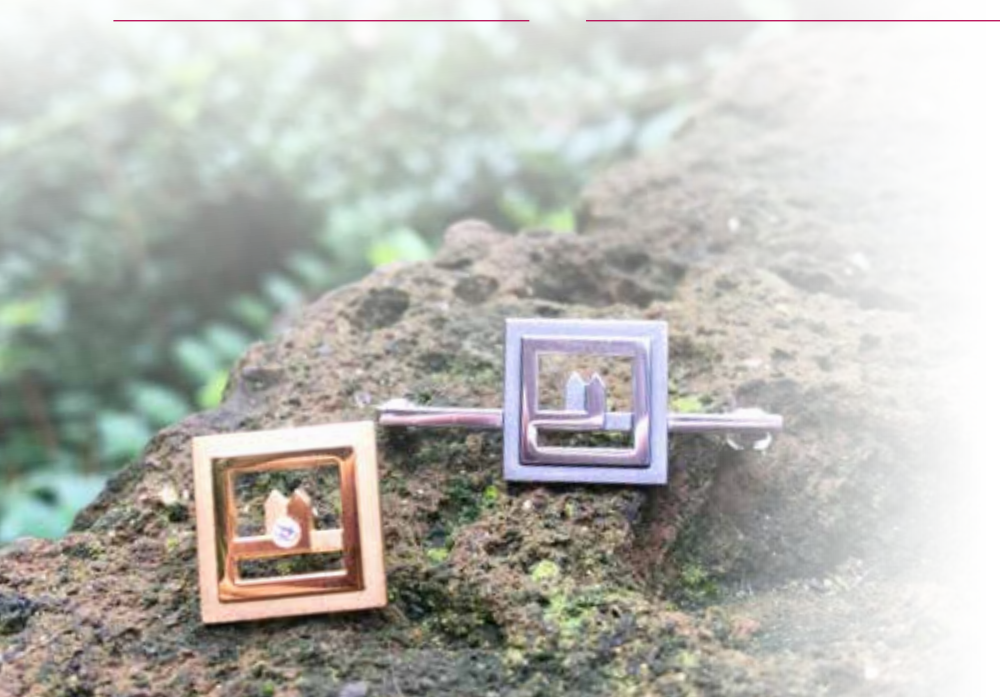
GOUD

toegekend aan:

Jan-Antonie van der
Mooren, Babyloniënbroek
en Hill, 35 jaar organist

Cees Aren van der Slik, Capelle
aan den IJssel, 40 jaar organist

Christoffel Cornelis Hengeveld,
Elburg, ruim 40 jaar organist

Eric van Dalum, Rotterdam,
40 jaar cantor-organist

Aad van der Hoeven,
Rotterdam, 40 jaar organist

Klaas van der Kolk, Smilde,
40 jaar organist

Willem Visscher, Vught,
ruim 30 jaar organist

ZILVER

toegekend aan:

Johannes Sonneveld,
Barendrecht, 25 jaar
cantor-organist/kerkmusicus

Sijtse Vermeer, Bunschoten,
ruim 25 jaar diverse functies

Johannes van Vliet, Gouderak, 20
jaar ouderling-kerkrentmeester

Johannes de Kleine, Koekange, 25
jaar ouderling-kerkrentmeester

Johannes Kapteyn, Leiderdorp,
ruim 12 jaar diverse functies

Cornelis Jan Maarten van
Pernis, Leiderdorp, ruim 12
jaar diverse functies

Ymkje Ida Bakker-Flapper, Parrega
Hieslum, 25 jaar beheer kerkinterieur

Grietje de Boer-Zeilstra,
Parrega Hieslum, 25 jaar be-
heer vergaderzalen

Baukje Plantinga-Feenstra, Parrega
Hieslum, 25 jaar beheer kerkinterieur

Benedictus Berend van der
Veen, Parrega Hieslum, 25 jaar
onderhoud begraafplaats

Wietske van der Veen- van der
Bos, Parrega Hieslum, 25 jaar
onderhoud begraafplaats

Hille de Vries, Parrega
Hieslum, 25 jaar koster

*M.G. van der Meer-Krikke,
Hurdegaryp*

*C.A. van der Slik, Capelle
aan den IJssel*

B. Hagedoorn, Meppel

C.C. Hengeveld, Elburg

K. van der Hoek, Meppel

E. van Dalum, Rotterdam

B.J. Castermans, Zutphen

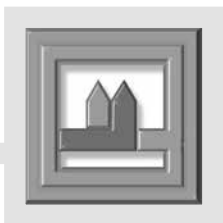
A. van der Hoeven, Rotterdam

*J.A. van der Mooren,
Babyloniënbroek en Hill*

K. van der Kolk, Smilde

Lolkje de Witte-Jansen, Parrega
Hieslum, 25 jaar beheer vergaderzalen

Pieter Johan Willem Endenburg,
Rijnsaterwoude, 25 jaar koster

Geert Donker, Soest, 10 jaar koster

Gerrit Bos, Vollenhove, 22 jaar koster

Brons

toegekend aan:

Jacob Jordaan, Sommelsdijk,
18 jaar collectant

Erepenning

toegekend aan:

Felicia de Leng-Huzen, Culemborg,
25 ½ jaar kerkelijk administrateur

Annie Donker-Waninge,
Soest, 10 jaar koster

Julia Geertje Hibma-Visser, Bolsward,
ruim 31 jaar beheerster kerkelijk bureau

S. Vermeer, Bunschoten

A. Donker-Waninge en G. Donker, Soest

J. van Vliet, Gouderak

G. Bos, Vollenhove

J. de Kleine, Koekange

Felicia de Leng-Huzen, Culemborg

W. Visscher, Vught

C.J.M. van Pernis en J. Kapteyn, Leiderdorp

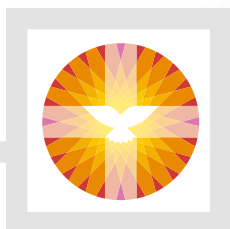
J.G. Hibma-Visser, Bolsward

J. Sonneveld, Barendrecht

G. de Boer-Zeilstra, H. de Vries, W. van der Veen-van der Bos, B.B. van der Veen, L. de Witte-Jansen, Y.I. Bakker-Flapper, B. Plantinga-Feenstra, Parrega Hieslum

PKN Onderscheidingen

GOUD MET BRILJANT

toegekend aan:

Wim Albert Timmermans, Leiden,
ruim 45 jaar diverse functies

Erepenning

toegekend aan:

Maria Verheij-Barendregt,
Pernis, 44 jaar diverse functies

W.A. Timmermans, Leiden

M. Verheij-Barendregt, Pernis

Koninklijke Onderscheidingen

Ook dit jaar kregen weer vele mensen een koninklijke onderscheiding. Hier ziet u een overzicht van namen van gedecoreerden die ter gelegenheid van Koningsdag 2022 (onder andere) vanwege hun kerkelijke activiteiten een koninklijke onderscheiding ontvingen, die aan ons zijn doorgegeven. Wij willen alle gedecoreerden van harte feliciteren.

M. Morsink, Barneveld

K. Helder-Corporaal, Berkum

C. van Bruchem, Bruchem

F. Kuper, Nieuw Amsterdam

F. Feenstra, Schoorl

J. Lanjouw, Nieuw Amsterdam

M. Kroeze, Deurne

F. Haandrikman, Spankeren

B. Bilker, Oudwoude

J. van den Berg en J. van Andel, Zeist

P. Witteveen en J. van der Zaan, Vaassen

D.S. Bakker, Roodeschool

GEDECOREERDEN zonder foto:

D. Osinga, Berltsum
S. Leeversink, Bolsward
J. van der Veen, Burgum
A. Groen, Drachten
J.W. van Mersbergen, Drachten
F. Roorda, Drachten
H.D. van Egmond, Franeker
Y. Jansen, Gaastmeer
J.R. Jansen-Kuipers, Gaastmeer

P. Keimpema, Garyp
C. van Dijk, Gorredijk
D. ten Napel, Harlingen
F.A. Cruiming-Mulder, Haulerwijk
M. Cruiming, Haulerwijk
H. Luik, Heerenveen
B. van Veen-Adema, Heerenveen
H. Bouma, Hoornsterzwaag
A. Miedema-Leijenaar, Hurdegaryp

H. Steenhuis, IJsselmuiden
A. Steenhuis-Mandersloot, IJsselmuiden
S.B. de Boer, Kollumerzwaag
J. Fekkes, Koudum
F. de Haan-Stegenga, Oudega
J. van der Wal, Sint Annaparochie
T. Wind, Sneek
J. Vos, Surhuisterveen
J. Breeuwsma, Wijckel

Silas Groep

Partner van kerken

De Silas Groep ondersteunt geloofsgemeenschappen en biedt een brede waaier aan dienstverlening aan christelijke kerken.

Kerken zijn heel verschillend, hebben specifieke vragen en mogelijkheden. Bij al deze situaties sluiten wij graag aan. Wij bieden maatwerk, zonder winst-oogmerk en met veel kennis en ervaring over de specifieke context waarin kerken werkzaam zijn.

Wij staan naast de kerken, omdat we vanuit onze christelijke inspiratie werken.

Financieel in balans

Daar helpen wij u graag bij. Wij zijn **de** administratieve dienstverlener voor kerken en instellingen. Wij verzorgen uw financiële administratie, salarisadministratie, traktementsberekeningen en begraafplaatsenadministratie. Daarnaast stellen wij graag uw begroting en jaarrekening op. Bovendien geven wij deskundig advies over verzekeringen en bieden wij ondersteuning bij ziekte of vacatures op het kerkelijk bureau. Waar kunnen wij u mee van dienst zijn?

Uw vastgoed op orde

Het zorgvuldig beheren van grond en gebouwen wordt steeds complexer. Het vergt veel specifieke kennis en die hebben wij in huis.

Wij kunnen het volledige beheer van uw vastgoed verzorgen. Ook ondersteunen wij bij zaken zoals bemiddeling of advisering bij aan- en verkoop van grond en gebouwen. Onze rentmeesters staan altijd ten dienste van uw kerk en zijn erop gericht om optimaal rendement voor u te behalen.

Advies bij kerkgebouw-gerelateerde vragen

Het bezit van kerkelijk onroerend goed kan ingewikkelde vragen opleveren. Sluiten de kerkgebouwen nog aan op de wijze waarop u kerk wilt zijn? Niet alle kerkgebouwen zijn nog nodig voor zondagse vieringen. Besluitvorming hierover roept al gauw emotie op. Soms zijn verkoop, een alternatieve bestemming of ontwikkeling van vastgoed een oplossing. Onze rentmeesters adviseren, bemiddelen bij aan- en verkoop en taxeren kerkgebouwen en ander kerkelijk vastgoed.

KKA
Administraties & Advies

SilasGroep.nl/kka

Telefoon 033 - 467 10 12

KKG
Rentmeesters & Makelaars

SilasGroep.nl/kkg

Telefoon 033 - 467 10 10

KKG Adviseurs
Rentmeesters & Makelaars

SilasGroep.nl/kkg-adviseurs

Telefoon 033 - 467 10 10

SilasGroep.nl

VKB VERZEKERINGEN

De VKB biedt in samenwerking met Mercer Marsh Benefits een breed assortiment aan verzekeringen. Deze verzekeringen zijn op maat gemaakt voor de VKB-leden en hebben zeer scherpe premies. Op de internetsite www.vkb-verzekeringen.nl kunt u verzekeringen afsluiten, schaden melden en informatie handig terugvinden. Voor gemeenten, betrokken medewerkers, predikanten, maar ook vrijwilligers zijn adequate verzekeringen beschikbaar. De meeste VKB-leden maken al gebruik van onderstaande verzekeringen.

- Bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering
- Brandverzekering
- Wettelijke aansprakelijkheidsverzekering
- Rechtsbijstandverzekering
- Werkgeversaansprakelijkheid
- Groepsreis/ongevallenverzekering
- Ongevallenverzekering voor vrijwilligers
- Persoonlijke ongevallenverzekering
- Vervangingsverzekering predikanten
- Verzuimverzekering
- WGA-gatverzekering
- Fraude- en berovingsverzekering

Uw contactpersonen

DIMFIE VAN SUNDERT
010 40 60 520
info.vkb@mmc.com

GITHA BANSI
010 40 60 802
info.vkb@mmc.com

